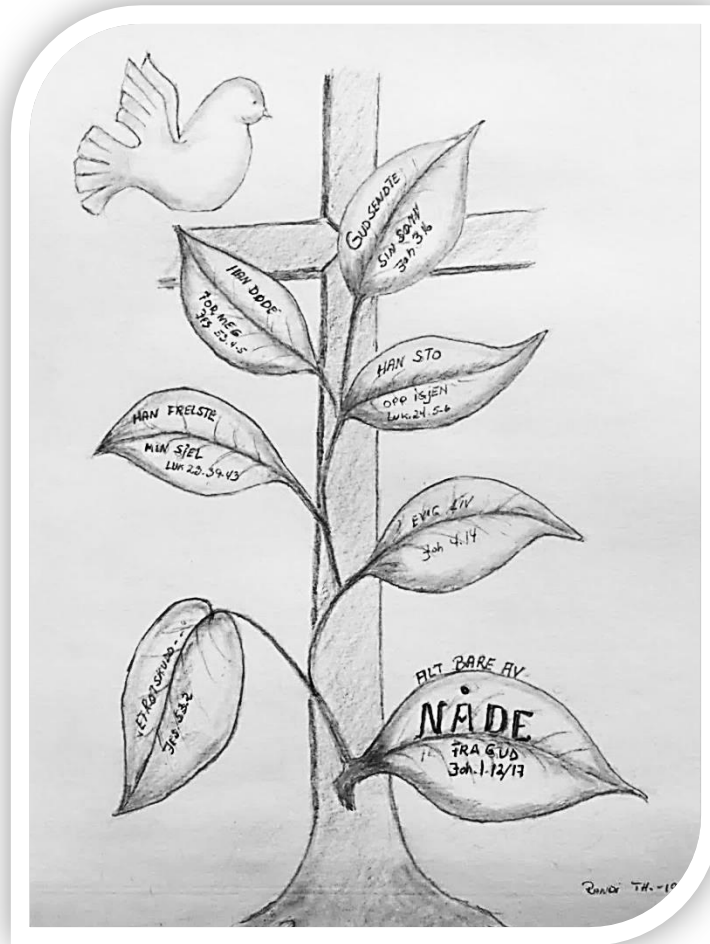

«Nåde er noe du får – og du gir!»

En undersøkelse av metodisters forståelse av nådens betydning i hverdagen.

Tove Synnøve Tveit

Veileder: Kristin Graff-Kallevåg

Førsteamanuensis i systematisk teologi og religionspedagogikk

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn,

AVH5015: Masteravhandling i teologi (30 ECTS), Høst 2019

Antall ord: 23 392

Forord

Å jobbe med denne avhandlingen har vært både interessant og gøy. Jeg har fått konsentrere meg om et tema jeg er veldig opptatt av, samtidig som jeg har begitt meg inn på et område innen metodistisk teologi hvor ingen andre har vært tidligere – i alle fall ikke i Norge. Jeg har spurt vanlige kirkegjengere om ett tema innen teologifeltet, for å høre hvordan de reflekterer over det.

Avhandlingen hadde imidlertid ikke vært mulig å gjennomføre uten at noen av de vanlige metodistene – de uten noen teologisk utdanning – hadde vært villige til å stille opp og fortelle sin historie. En stor takk rettes derfor til alle informantene mine. Det var en glede å snakke med dere, og dere hadde alle sammen verdifulle bidrag til avhandlingen.

Forsidebildet er tegnet på bestilling av ei dame i min egen menighet. Det er hennes tolkning av «nåde» uten at vi har snakket noe mer om hva det skulle inneholde. På grunn av at avhandlingen sensureres anonymt velger jeg ikke å oppgi navnet hennes, men en stor takk rettes til henne. Jeg er veldig takknemlig for at du ville være med å bidra til masteravhandlingen min på denne flotte måten.

Videre vil jeg takke min veileder, Kristin Graff-Kallevåg, for fine samtaler med verdifull, god og konstruktiv veiledning under arbeidet med avhandlingen – fra start til mål. Du var «på» fra begynnelsen av, kom bl.a. med forslag til gode spørsmålstyper til intervjuguiden, hvordan det kunne være greit å strukturere stoffet, passet på slik at språket ble mer nøyaktig, og ikke minst kom meg gode spørsmål til refleksjon. Jeg har lært utrolig mye – tusen takk.

Takk også til rektor ved Metodistkirkens Teologiske seminar, Hilde Marie Movafagh, for råd når det gjelder det fagteologiske stoffet.

Jeg håper dette prosjektet kan være et lite bidrag til at metodister kan bli mer bevisst hvilken tradisjon de står i, og kanskje vekke en større interesse for teologien vår - den akademiske teologien, ja, men også hverdagsteologien og historiene til vanlige kirkegjengere.

Sammendrag

Denne avhandlingen er en undersøkelse av metodisters forståelse av nådens betydning i hverdagen. Problemstillingen er: Hvordan forstår vanlige metodister nåde? Hvilken betydning har nådebegrepet for metodisters fortolkning av sine hverdags erfaringer? Hva kan fagteologien lære av informantenes nådeteologi?

Det er en empirisk avhandling, bare på kvalitativ forskningsmetode. Jeg gjennomfører to fokusgruppeintervjuer med til sammen sju informanter, og tar utgangspunkt i informantenes hverdagsliv.

Teologien til kirkegjengere uten teologisk utdanning kalles «ordinary theology». Som teoretisk grunnlag presenteres «ordinary theology», hovedsakelig basert på Jeff Astleys bok *Ordinary Theology: Looking, Listening and Learning in Theology*¹.

Tore Meistads *Frelsens veg - Teologi og etikk i wesleyansk tradisjon*² og Randy L. Maddox' *Responsible Grace: John Wesley's Practical Theology*³, er hovedkilder til presentasjonen av metodistisk nådeteologi. Hovedmomentene er John Wesleys «frelsens vei» – «forutgående-», «rettferdiggjørende-», «helliggjørende-» og «herliggjørende nåde»; men også kvadrilateralet, nådemidlene, responsible grace og nåde for skaperverket.

Etter intervjuene analyserte jeg informantenes svar. Informantene synes det var vanskelig å forklare de fagteologiske nådebegrepene, og disse var sjelden i bruk – et unntak var «i metodistkirka [...] snakker en kanskje mye om nåde, og spesielt den forutgående nåde...». Samtidig avdekket samtalene flotte hverdagshistorier med både definisjoner, og eksempler der metodistkirkens nådeteologi leves ut. Helliggjørende nåde, en av metodistkirkens karaktertrekk, fokuserte ikke informantene mye på. «Responsible grace» derimot, var til dels sterkt uttrykt, eksemplifisert ved tittelen «Nåde er noe du får – og du gir».

¹Astley, 2002

² Meistad, 1992

³ Maddox, 1994

Drøftingskapittelet ser på hva fagteologien kan lære av undersøkelsen, og hvordan fagbegrepene kan få mer innhold og mening for vanlige kirkegjengere. Men jeg stiller også spørsmålet om fagteologien må justere seg mer i retning mot kirkegjengernes hverdagsteologi – noe jeg konkluderer med den bør. Teoretisk grunnlag her: Ann Christies, *Ordinary Christology: Who Do You Say I Am? Answers From The Pews*⁴, og Geir Afdals *Religion som bevegelse. Læring, kunnskap og mediering*⁵.

⁴ Christie, 2012

⁵ Afdal, 2013

Forkortelser

1. Joh.	Johannes' første brev
1. Mos	Første Mosebok
2. Kor	Paulus' andre brev til korinterne
2. Pet.	Peters andre brev
Apg.	Apostlenes gjerninger
bl.a.	blant annet
BoD	Book of Discipline
DHÅ	Den hellige Ånd
Dnk	Den norske kirke
Ef.	Paulus' brev til efeserne
f.eks.	for eksempel
inkl.	inkludert
Joh.	Evangeliet etter Johannes
Kol	Paulus' brev til kolosserne
N13	Norsk salmebok 2013
NSD	Norsk senter for forskningsdata
NT	Det nye testamentet
o.l.	og lignende
pga.	på grunn av

Rom	Paulus' brev til romerne
UMC	The United Methodist Church
WMC	World Methodist Council

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Motivasjon.....	2
1.2	Problemstilling og avgrensing.....	4
1.3	Avhandlingens relevans i forhold til tidligere forskning.....	5
1.3.1	Metodistisk teologi.....	5
1.3.2	Ordinary theology.....	6
1.4	Metode.....	8
1.4.1	Fordeler og ulemper ved bruk av intervju.....	9
1.4.2	Insider og outsider.....	10
1.4.3	Utvalg og rekruttering.....	12
1.4.4	Analyse.....	13
1.4.5	Drøfting.....	13
1.4.6	Etikk.....	14
1.5	Materiale.....	14
2	Hva er «ordinary theology»?.....	16
2.1	Teologi vs. ordinary theology.....	17
2.2	Karakteristikk ved ordinary theology.....	18
2.3	Mine refleksjoner: Ordinary theology vs. andre begreper.....	19
3	Nåden i metodistisk teologi.....	21
3.1	Nåde i kirkeordningen.....	21
3.2	Kvadrilaterale.....	22
3.3	Frelsens vei.....	23
3.3.1	Forutgående nåde.....	24
3.3.2	Rettferdiggjørende nåde.....	25
3.3.3	Helliggjørende nåde.....	26

3.3.4	Herliggjørende nåde	29
3.4	Andre aspekter ved nåden.....	29
3.4.1	Nådemidlene.....	29
3.4.2	Responsible grace.....	31
3.4.3	Nåde for hele skaperverket.....	33
3.5	Oppsummering om nåden.....	35
4	Analyse: Informantenes forhold til den metodistiske teologien om nåde	36
4.1	Informantenes tilknytning til metodistkirken	37
4.1.1	Hjemmemenigheten	37
4.1.2	Den verdensvide metodistkirken.....	39
4.2	Forholdet til «Frelsens vei»	40
4.2.1	Forutgående nåde	40
4.2.2	Rettferdiggjørende nåde.	42
4.2.3	Helliggjørende nåde.	45
4.2.4	Herliggjørende nåde	48
4.3	Forholdet til de andre aspektene ved nåden.....	49
4.3.1	«Jeg liker godt den komponisten» - nåde for hele skaperverket	49
4.3.2	Bruk av nådemidlene.....	50
4.3.3	Responsible grace.....	52
4.3.4	Kvadrilateralet.....	53
4.4	Oppsummering av analysedelen	54
5	Når fagteologi og hverdagsteologi møtes.....	56
5.1	Hva kan vi finne i informantenes teologi?.....	57
5.1.1	Hva i informantenes teologi er likt akademisk metodistteologi?	57
5.1.2	Hva var forskjellig fra akademisk metodistteologi?.....	57
5.2	Hvorfor skiller hverdagsteologien seg fra akademisk metodistteologi om nåden?... 58	

5.3	Trenger vanlige kirkegjengere å lære mer teologi?	59
5.4	Hva kan gjøres for å gi en bedre teologiforståelse?.....	60
5.4.1	Interesse og motivasjon	61
5.4.2	Litteratur.....	62
5.4.3	Hvordan kan vi få en bedre gjensidig teologiforståelse?	62
5.5	Sammendrag	66
6	Konklusjon	67
7	Litteratur- og kildeliste.....	69
8	Vedlegg	73
8.1	Vedlegg 1, Informasjonsskriv til informanter	73
8.2	Vedlegg 3, Intervjuguide	76
8.3	Vedlegg 3, Godkjenning fra NSD	77

1 Innledning

- Hva skal du skrive masteroppgave om?
- Nåde
- Wow. Hva er det?

Dette var et kort utdrag fra en samtale med en lærerkollega – ei dame i 60-årene med en «normal» norsk oppvekst, og som ikke går regelmessig i kirken. Ja, hva er nåde? Selv om man ikke er regelmessig kirkegjenger i dag, så innebar en «normal» norsk oppvekst for 50-60 år siden opplæring i kristendom og de kristne verdier – i sterkere grad enn det gjøres i dag. Dette ser vi bl.a. ved at søndagsskoledeltakelsen i Norge har gått kraftig ned «For to generasjoner siden var søndagsskolen en stor bevegelse der rundt 100 000 barn gikk i søndagsskole, i dag er det om lag 32 000 barn.»⁶ Videre sa skolens formålsparagraf, helt frem til og med Læreplanen 1997, at skolen skulle gi «ei kristelig⁷ og moralsk oppseding» - og kristendomsundervisningen på skolen var ansett som kirkens dåpsopplæring frem til 1969.⁸ Nå står det imidlertid at «Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon».⁹ Utfra dette kunne man kanskje tro at voksne nordmenn hadde en ide om både nåde og andre tema innen kristendommen, selv om de ikke er regelmessige kirkegjengere. Derfor ble min kollega selv litt overrasket når hun ikke hadde noen ide om hva nåde er.

Men, hva er altså nåde? I alle kirker/ kirkesamfunn snakkes det mye om nåde – og vi møter stadig begrepet i Bibelen; f.eks. skriver Johannes: «For loven ble gitt ved Moses, nåden og sannheten kom ved Jesus Kristus.»¹⁰ Videre har Paulus skrevet om nåden flere steder, f.eks. «For av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave.»¹¹ og «Tre ganger ba jeg Herren men han svarte: ‘Min nåde er nok for deg, for kraften fullendes i svakhet.’»¹²

⁶ Abrahamsen, 2018.

⁷ Fra 1969 ble ordet «kristen» brukt

⁸ Bolstadutvalget, 2006, s.1-2

⁹ Opplæringslova https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_1#%C2%A71-1 hentet 1.9.19

¹⁰ Joh 1:17

¹¹ Ef. 2:8

¹² 2. Kor 12:8-9

Hvordan vil så de som vanligvis går i kirken forklare nåde? Er deres nådeforståelse den samme som vi kan lese oss frem til i teologibøker? I denne avhandlingen har jeg snakket med og spurt noen aktive kirkegjengere innen metodistkirken for å se på hvordan de vil forklare nådebegrepet sett i lys av den kirkesammenhengen de står i, og livene deres i og utenfor kirken. Ingen av dem har teologisk utdanning. Etter at samtalene var unnagjort sammenlignet jeg forholdet mellom den teologien jeg fant hos informantene og nådebegrepet slik det presenteres i metodistisk nådeteologi. Da så jeg på om det jeg hadde fått høre på noen måter var likt den akademiske teologien, og/ eller om det utfordrer og bidrar til nyfortolkning av hovedmomentene i metodistisk teologi som presenteres i teologibøker om metodistisk teologi. Til slutt ser jeg på om fagteologien kan lære noe av det som kom frem i samtalene.

1.1 Motivasjon

I teologi generelt, og metodistisk teologi spesielt, er nåde et sentralt og viktig begrep. Viktig i denne sammenhengen er bl.a. Kirkeordningen, *The Book of Discipline* (BoD), til United Methodist Church, som Metodistkirken i Norge tilhører. Den, poengterer at metodistiske/wesleyanske nådebegrepet er noe av det som er karakteristisk for metodistkirken.¹³

Jeg er vokst opp innen Den norske kirke hvor læren om rettferdiggjørelse ved tro alene, om skriften alene og spørsmålet «Hvordan blir mennesket rettferdig for Gud?» står sentralt. På Den norske kirkes hjemmesider står det:

Alle mennesker er underlagt arvesyndens opprør mot Gud og Gud forlanger soning for synd.[...] Gud har selv, gjennom sin egen sønn Jesus Kristus, bygget en bro over motsetningsforholdet mellom menneskene og Gud. Mennesker som tar imot Jesu frelsesverk blir Guds barn av bare nåde. [...] Den tro som gjør mennesket rettferdig overfor Gud, er tilliten til Guds nåde for Kristi skyld. [...] Gud tar altså - gjennom Jesus Kristus - mennesket til nåde, "gir det sin Ånd, gjør det til sitt barn og tar det inn i sin troende menighet", som det heter i Den norske kirkes dåpsliturgi.¹⁴

¹³ BoD, 2016, s.51

¹⁴ Dnk på <https://kirken.no/nb-NO/kristen-tro/kristen-tro/en-evangelisk-luthersk-kirke/> 2.7.2019

I sitatet over kan i *nåde* stor grad bli oppfattet som et juridisk innhold. Dette var mitt nådebegrep i mange år. Etter at jeg har stiftet bekjentskap med andre kirkesamfunn, etterhvert ble medlem av metodistkirken; og ikke minst etter å ha studert metodistisk teologi, har jeg imidlertid sett at det kan være flere momenter som kan inngå i begrepet *nåde*.

Det er altså et område i min tro som opp gjennom årene har vært i forandring, og hvor jeg fortsatt stadig oppdager nye aspekter som inspirerer, og noen ganger utfordrer. Det er med andre ord et tema som i stor grad opptar meg.

Når *nåde* er et så sentralt begrep i metodistisk fagteologi, kommer spørsmålet: Er dette noe som gjenspeiles hos vanlige kirkegjengere, og i tilfelle hvordan? Er *nåde* kun et teoretisk begrep, eller har det praktisk betydning for vanlige kirkegjengere i hverdagen – stemmer kartet med terrenget?

Ann Christie skriver i sin bok *Ordinary Christology* at troende ikke er født med sin kristologi, men lærer den, først og fremst fra tradisjon.¹⁵ Hun refererer David Kelsey og sier:

The way of learning about ‘the Christian thing’,, ‘always goes through some tradition, that is, through a complex of beliefs, truth claims, practices of worship, stories, symbols, images, metaphors, moral principles, self-examination, meditation, critical reflection, and the like.’¹⁶

Jeg tenker dette vil gjelde for nådeforståelsen innen metodistkirken også. Det vil derfor også være interessant å høre om vanlige metodisters oppfatning av nåden er et resultat av strukturert undervisning, eller om de har tilegnet seg sin nådeoppfattelse på andre måter.

Som prest håper jeg resultatet i denne undersøkelsen vil være nyttig i min forkynnelse og kontakt med andre. Det vil hjelpe meg å bli oppmerksom på at andres nådeforståelse ikke alltid er den samme som min, og dermed kan vi avklare dette. Ved å ha kunnskap om aktuelle forståelser om nåde, vil det kunne være et grunnlag til å bygge videre på, bl.a. som et utgangspunkt for undervisning og forkynnelse om den offisielle nådeforståelsen.

¹⁵ Christie, 2012, s.6

¹⁶ Christie, 2012, s.6

1.2 Problemstilling og avgrensning

Temaet mitt er altså *nåde* slik det defineres innen metodistkirkens teologi; hvordan forstår og oppleves *nåde* av vanlige metodister. Med «vanlige metodister» forstår jeg her personer aktive i metodistkirken, uten en vitenskapelig eller akademisk tilnærming til sin tilegnelse og forståelse av teologi.¹⁷ Jeg vil undersøke hvordan deres nådeforståelse er relatert til deres livserfaringer – enten det er hverdagslige eller mer spesielle hendelser. Spørsmålene jeg har valgt som min problemstilling blir da: Hvordan forstår vanlige metodister *nåde*? Hvilken betydning har *nåde*begrepet for metodisters fortolkning av sine hverdags erfaringer? Til slutt: Hva kan fagteologien lære av informantenes teologisering om *nåde*?

Nåde er et sentralt begrep innen kristendommens mange forskjellige konfesjoner, men det defineres litt forskjellig innen de forskjellige kirkesamfunnene. For å avgrense det har jeg konsentrert meg om *nåde*begrepet definert innen metodistisk teologi. Og nettopp innen metodistisk teologi snakker man om *nåde* som «forutgående *nåde*», «rettferdiggjørende *nåde*», «helliggjørende *nåde*» og «herliggjørende *nåde*». Det er dette John Wesley, metodismens grunnlegger, omtaler og definerer som «frelsens vei». I fremstillingen av *nåde* slik vi finner det i «frelsens vei», kan det sikkert for noen virke som om *nåde* er flere forskjellige ting, eller at det finnes flere typer *nåde*. Det er den ikke, og Tore Meistad slår fast i sin bok: *Frelsens veg - Teologi og etikk i wesleyansk tradisjon*: «Guds *nåde* er én og udelelig»¹⁸.

Å behandle et teologisk emne ved å spørre vanlige kirkegjengere, kalles generelt for *ordinary theology*, og jeg vil presentere av hva *ordinary theology* er i kapittel to.

Christie, som skriver om *Ordinary Christology*, er inne på at dette ikke bare kan beskrives, men man må se på og stille kritiske spørsmål til det man finner, og teste det opp mot etablerte doktriner.¹⁹ De betegnelsene på *nåde* som jeg nevnte i forrige avsnitt, vil derfor være blant de begrepene det vil være viktig å definere i avhandlingen, og vil være med på å danne det teoretiske grunnlaget for å tolke resultatene etterpå. Jeg vil komme tilbake med en presentasjon av det teologiske grunnlaget for den metodistiske nådeforståelsen i kapittel tre.

¹⁷ Astley, 2002, s.56-57

¹⁸ Meistad, 1992. s.66

¹⁹ Christie, 2012, s.2

1.3 Avhandlingens relevans i forhold til tidligere forskning

1.3.1 Metodistisk teologi

Det er mange som har skrevet om nåde i metodistisk teologi. For eksempel Randy L. Maddox som har skrevet boka *Responsible Grace: John Wesley's Practical Theology*. I denne boka ser han nærmere på to sannheter han har funnet er med på å definere kristendommen, og skriver i innledningen: «without God's grace, we *cannot* be saved, and without our (grace-empowered, but uncoerced) participation, God's grace *will not* save»²⁰, og kaller dette «responsible grace», som er blitt tittelen på boka. I fortsettelsen skriver han:

The formulation of this designation is quite specific. It focuses Wesley's distinctive concern on the nature of God, and God's actions, rather than on humanity. It makes clear that God's indispensable gift of gracious forgiveness and empowerment is fundamental, while capturing Wesley's characteristic qualification of such empowerment as enabling, rather than overriding human responsibility.²¹

Maddox skriver om frelsens forskjellige aspekter og karakteristikk. Han beskriver videre om det Wesley omtaler som «Frelsen vei» - en stadig prosess gjennom hele livet der man trenger dypere inn i Guds nåde.²² Når man vanligvis omtaler denne prosessen snakker man om forutgående nåde, rettferdiggjørende nåde, helliggjørende nåde og herliggjørende nåde. Dette tar også Meistad opp i sin bok *Frelsens veg*, hvor han presiserer at denne prosessen er John Wesley, og andre personer som levde samtidig med ham, sine erfaringer av Guds nåde.²³

Et annet eksempel er John B. Cobb, Jr. som har skrevet *Grace and responsibility. A Wesleyan Theology for today*²⁴. Han skriver bl.a. at frelse ikke er bare for vårt neste liv, og at det går utover det at vi er rettferdiggjort ved tro. Eksempelvis er han inne på at tidligere fokuserte man på Guds straff etter dette livet, helvete, mens nå er fokuset mer på det som er i denne verden.²⁵ Han refererer Wesley's tale som tar utgangspunkt i Ef 2:8:

²⁰ Maddox, 1994, s.19

²¹ Maddox, 1994, s.19

²² Maddox, 1994, kap. 7, s.157-190

²³ Meistad, 1992. s.8

²⁴ Cobb, 1995

²⁵ Cobb, 1995, s.26

The salvation which is here spoken of is not what is frequently understood by that word, the going to heaven, eternal happiness. It is not a blessing which lies on the other side of death, or (as we usually speak) in the other world. , .. It is a present thing, a blessing which, through the free mercy of God, ye are now in possession of."²⁶

Disse eksemplene på å skrive om metodistisk teologi, bruker andre skrevne kilder for å komme frem til sitt ståsted. Jeg vil snakke med «vanlige kirkemedlemmer» for å høre hva de opplever er *nåde* i deres liv, og hvordan de vil definere det.

Min erfaring er at mange som tilhører en metodistkirke i Norge ikke kan si så mye om den spesifikke teologien som kirken står for. Jeg spør meg derfor om hvorfor det er slik. Er det fordi de ikke har lært den, eller er det fordi den er uaktuell og fjern fra deres hverdag? Kanskje er det fordi teologer bruker begreper som er litt vanskeligere å forstå for vanlige kirkemedlemmer?

Det er flott og helt nødvendig at teologiske emner blir tatt opp, undersøkt og skrevet om av teologer. Men hvis ikke medlemmene i en kirke har et forhold til dens teologi, vil det ikke være et skikkelig særtrekk ved den kirken/ det kirkesamfunnet.

1.3.2 Ordinary theology

Det å skrive om teologi ved å ta utgangspunkt i det som vanlige folk oppfatter og mener, er imidlertid en forholdsvis ny måte å behandle systematisk teologi på. Jeg har ikke klart å finne at dette har blitt gjort innen metodistisk teologi, og i alle fall ikke i Norge.

Jeff Astley har vært en pioner på dette feltet og skrevet boka *Ordinary Theology: Looking, Listening and Learning in Theology*. Denne boka har også vært en hovedkilde for Ann Christie. Hun påpeker at på tross av at *ordinary theology* er blitt en etablert terminologi innenfor det som kalles praktisk og empirisk teologi, har hun bare funnet et par eksempler hvor man har forsket på teologi på denne måten.²⁷

²⁶ Cobb, 1995, s.28

²⁷ Christie, 2012, s.1

P. Brierley, som har anmeldt Astleys bok i en artikkel med samme navn, tar utgangspunkt i det Astleys skriver, og stiller flere kritiske spørsmål, bl.a. om hva og hvem som er «ordinary», altså «vanlige», og hevder det kan variere fra person til person. Men selv om han stiller spørsmål ved mye av denne «vanlige» teologien, og det Astley beskriver som er kjennetegnet på den, konkluderer han sin artikkel ved å si at alle teologer må forholde seg til *ordinary theology*, fordi de i sin kontakt med andre mennesker i og utenfor kirken, må takle og forholde seg til hva såkalte ikke-teologer forstår av teologien.²⁸

Richard Pratt har også anmeldt Astleys bok, og poengterer at man kan være vanlig på et område samtidig som man ikke er det på andre områder; og noen ganger vil man være både vanlig og litt mer spesiell på samme tid. Brierley sier det er flere ting som gjør *ordinary theology* interessant og aktuelt, og nevner eksempler som at mange definerer seg som kristne uten å gå i kirken. *Ordinary theology* er med å utvikle kreativiteten i teologien generelt, og hvis vi ser bakover i historien, har den sosiale konteksten hvor kristendommen opererer forandret seg, spesielt i Vesten.²⁹ Kanskje noe av det viktigste Pratt sier er at

...it is ordinary daily life which is the true crucible and cutting edge and front line for Christian 'warfare' – for the attempt to live a genuinely Christian life. It is in the muddle and complexity of ordinary daily life that Christian ethics is really tested. It is in the experiences of ordinary daily life that we learn and relearn God....³⁰

Jan Opsal har skrevet artikkelen «Folkelig religiøsitet og folkereligiøsitet» basert på samtaler med folk. Den tar for seg flere typer religiøsitet, men ikke teologi innen en kirkekonfesjon.

Mens forskningsmetoden ved å spørre «ikke-teologer» om teologi, har begynt å gjøre seg gjeldende, har jeg ikke klart å finne akkurat det samme, eller noe ligner det jeg vil gjøre innen metodistkirken – verken i eller utenfor Norge. Det vil derfor være interessant å spørre vanlige norske metodister om ett punkt i teologien og høre hvordan de reflekterer over nådens betydning i sine liv. Jeg håper det kan være et lite bidrag til at folk kan bli mer bevisst på hvilken tradisjon de står i, og vekke en større interesse for teologien vår. Dette kan oppsummeres i det Richard Pratt avslutter sin artikkel med: “We could hope that ordinary

²⁸ Brierley, 2005, s.196-197

²⁹ Pratt, 2009, s. 114-115

³⁰ Pratt, 2009, s. 117

theology would assist in giving Christians the power to think against the grain, in locating the Church in a listening and serving stance, in affirming God's ordinary people: the fulfilment of theology's liberative and apologetic vocations."³¹

1.4 Metode

Flere forskningsmetoder kan være aktuelle for å gjennomføre et forskningsprosjekt. Johannessen, Tufte og Christoffersen forklarer i boka *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* at kvantitativ metode brukes når man vil undersøke bredden, og derfor er opptatt av å få et tallmateriale å jobbe med. Å bruke spørreskjemaer vil da kunne være et godt verktøy. Ifølge Johannessen, Tufte og Christoffersen vil kvalitativ metode egne seg til bruk hvis man vil gå litt dypere inn i noe, eller for å undersøke noe som ikke så mange har undersøkt før.³² Repstad skriver om kvalitative forskningsmetoder i *Mellom nærhet og distanse* at

skal du få innsikt i grunntrekk og særpreg i et bestemt miljø, og ikke minst konkrete utviklingshistorier over tid — uten at du er så opptatt av hvor hyppig noe forekommer eller hvor vanlig noe er — så bør du bruke observasjon og kvalitative intervjuer. Kvalitative tilnæringsmåter beskriver nyansert «det som finnes», og er mindre opptatt av hvor ofte det finnes.³³

Videre skriver Repstad at kvalitative metoder egner seg når man vil «forstå konkrete, lokale utviklingsløp» og studere «avgrensede enkeltmiljøer, der målet er å gi en helhetlig beskrivelse av prosesser og særtrekk».³⁴ Jeg vil beskrive noe av «det som finnes» i et avgrenset miljø, Metodistkirken, ved å beskrive et særtrekk ved den metodistiske teologien, *nåde*.

Intervjuer er ofte brukt i kvalitativ metode, og Kvale og Brinkmann sier i innledningen av sin bok *Det kvalitative forskningsintervjuet* at intervju brukes for å finne ut hvordan intervjupersonene opplever noe.³⁵ Jeg var i dette tilfelle interessert i å høre enkeltpersoners

³¹ Pratt, 2009, s. 119

³² Johannessen, Tufte, Christoffersen, 2016, s.27-28

³³ Repstad, 1998, s.18

³⁴ Repstad, 1998, s.19

³⁵ Kvale og Brinkmann, 2015, s.20.

tanker og fortellinger om nåden, ved å spørre metodister uten noen teologisk utdannelse om hvordan *nåde* er en del av deres kirke-, jobb- og fritidshverdag. Derfor velger jeg intervju som forskningsmetode. Intervju gir mulighet til å gå mer i dybden for å finne ut av hva intervjupersonene mener. Det jeg ville gjøre har ikke vært gjort før, så i mitt tilfelle vil det derfor være et eksplorativt intervju, i motsetning til hypotesetestende intervjuer.³⁶ Jeg hadde åpne spørsmål, både om kristenlivet generelt – i og utenfor kirken, og om *nåde* spesielt, f.eks. «Er det en spesiell opplevelse, i eller utenfor kirken, som har fått stor betydning for hvordan du ser på kristendommen og ting som har med tro å gjøre? Vil du fortelle om det?» og «Fortell om en gang du opplevde *nåde*», og responderte etter hvert på det personene sa. Informantene fikk spørsmål om det er spesielle praksiser som er viktige for dem, og da fikk de samtidig et eksempelark med bilder av dåp, nattverd, bibellesing/ andakt, bønn, musikk, kirkekaffe, gudstjenestefellesskap og et spørsmålstegn i tilfelle det var «noe annet».

Det er flere typer intervjuer. Jeg har valgt fokusgruppeintervju, intervjuer eller samtaler med flere personer på en gang, og «kjennetegnes av en ikke-styrende intervjustil der det først og fremst er viktig å få frem mange forskjellige synspunkter om et emne».³⁷ Kvale og Brinkmann mener denne typen intervju egner seg godt når man skal utforske nye områder³⁸, noe det å behandle et teologisk tema innen metodistkirken på kvalitativ måte vil være.

1.4.1 Fordeler og ulemper ved bruk av intervju

Det kan være både fordeler og ulemper ved å bruke intervju i forskningen. Først litt om fordeler: Jeg har allerede vært inne på at ved bruk av intervju har man mulighet for å gå i dybden på temaet man forsker på. Man har mulighet for å spørre utdypende eller oppklarende spørsmål. Christie er inne på at mange personer vil heller stille opp i et intervju enn å svare på et spørreskjema, enten fordi de ikke føler seg helt komfortable med lesing, eller fordi det er lettere å uttrykke seg mer korrekt muntlig³⁹.

³⁶ Kvale og Brinkmann, 2015, s.141

³⁷ Kvale og Brinkmann, 2015, s.179

³⁸ Kvale og Brinkmann, 2015, s.179-180

³⁹ Christie, 2012, s.18-19

Det å foreta gruppeintervjuer vil kunne spare tid med at man ikke trenger så mange intervjuer. Pål Repstad sier enkelte holdninger kan også komme lettere frem i en gruppe, i motsetning til enkeltintervju, og kan gi en fyldigere informasjon. Han er også inne på at grupper med personer med felles referanseramme fungerer best i forhold til gruppedynamikk.⁴⁰ Alle informantene hadde i utgangspunktet et felles utgangspunkt og en felles referanseramme fordi de går i/ var en del av Metodistkirken i Norge, og gikk i samme menighet som andre i gruppa.

Ulemper med intervjuer er at man ikke rekker like bredt, det blir et forholds lite antall informanter og er tidkrevende. Når det gjelder gruppeintervjuer, så kan det selvfølgelig være vanskeligere å administrere. Tilbake til Repstad og det han nevner om gruppedynamikk, så sier han det vil være en sjanse for at ikke alle tør å snakke, eller at ikke alle kommer skikkelig til orde.⁴¹ For meg vil det være en ulempe at jeg er alene. Repstad poengterer at det kan være en fordel å være to intervjuere, for letter f.eks. å registrere kroppsspråk.⁴²

1.4.2 Insider og outsider

Carling, Erdal og Ezzati har skrevet om insider og outsider i forhold til en migrasjonsforskning. Der sier de at «an insider researcher is a member of the migrant group under study, whereas an outsider researcher is a member of the majority population in the country of settlement».⁴³

I forhold til min studie, så vil jeg kunne plasseres både i en insider og outsider-rolle. Både jeg og mine intervjupersoner er medlemmer i metodistkirken, og som et verdensvidt kirkesamfunn vil vi identifisere oss i samme kirkesamfunn. Samtidig har jeg ikke vokst opp i metodistkirken – jeg kom med og ble medlem i voksen alder. Flere av intervjupersonene hadde imidlertid vært med siden de var barn, og selv om det er vanskelig å måle, kan det tenkes de hadde en sterkere metodistisk identitet enn meg. Videre så var jeg en outsider fordi jeg ikke tilhørte deres lokalmenighet og kulturen der.

⁴⁰ Repstad, 1998, s.81-83

⁴¹ Repstad, 1998, s.81-83

⁴² Repstad, 1998, s.83

⁴³ Carling, Erdal, Ezzati, 2014, s.36

Repstad skriver i denne sammenheng om å forske på hjemmebane, og at det kan ha sine fordeler og ulemper. Ulemper kan være at man blir partisk og velger side, eller at det er lettere å legge på seg selvsensur for ikke å såre personer man kommer til å møte igjen senere.⁴⁴ Repstad gjengir også at han selv har gjennomført intervjuer med personer han kjente, og han tenker at i dette tilfelle faktisk var positivt og førte til at informantene var mer åpne.⁴⁵

Selv om Metodistkirken, et forholdsvis lite kirkesamfunn i Norge, og denne studien pr. definisjon generelt er min hjemmebane, kjente jeg ikke personene jeg intervjuet. Jeg hadde hilst på noen av dem i andre sammenhenger. Jeg opplevde ikke det la noen begrensninger på dem eller meg, samtidig som jeg er opptatt av å beskytte dem slik at de ikke mot sin vilje vil bli identifisert av andre.

Av fordeler kommer Repstad bl.a. inn på at det å forske innenfor et felt man kjenner, og hvor man definerer seg på hjemmebane, kan ofte være praktisk og økonomisk gunstig. Men ikke minst kan det i seg selv være en viktig motivasjonskilde til å sette i gang og å være utholdende gjennom et forskningsprosjekt. Likeledes kan forkunnskaper til feltet gi bedre forståelse og færre misforståelser.⁴⁶ Motivasjonsfaktoren var definitivt avgjørende for meg da jeg bestemte meg for å se på noe av teologien til metodistkirken, min hjemmebane.

I forbindelse med prosjekter der man skal komme med en evaluering, eller et endringsforslag, er en annen prosjekttipe hvor påpeker Repstad at ved bruk av interne folk er tids- og kostnadsbesparende, at lokalkunnskap kan være en fordel og skaper større trygghet. På den andre siden kan det være at man får en bedre forskningsfaglig ekspertise ved å bruke eksterne forskere, samt at de vil være uavhengige med hensyn til interesser.⁴⁷

Carling, Erdal og Ezzati skriver også: «Insider-outsider divides are relationally constructed in the encounter between researcher and informant. Both assign meaning to the other by specific markers or characteristics to mental inventory of social categories.»⁴⁸

⁴⁴ Repstad, 1998, s.30

⁴⁵ Repstad, 1998, s.69

⁴⁶ Repstad, 1998, s.30-31

⁴⁷ Repstad, 1998, s.123-124

⁴⁸ Carling, Erdal, Ezzati, 2014, s.41

Det var selvfølgelig et skille i posisjon i det at jeg var i et forskningsprosjekt og ledet en samtale. Jeg ble en outsider i forhold til deres posisjon, og kan selvfølgelig ikke vite nøyaktig hva de tenkte om meg, men jeg hadde ikke inntrykk av at de tilgav meg spesielle karakteristikk. Jeg på min side var først og fremst ydmyk og takknemlig for det de ville dele av sin livs- og troshistorie. For meg var det mine informanter som hadde fasiten, og jeg var helt avhengig av deres vilje til å dele. Jeg bestrebet meg derfor på så langt jeg kunne ikke tillegge dem bestemte karakteristikk, men heller å skape en trygg atmosfære.

1.4.3 Utvalg og rekruttering

For å få et mest mulig representativt utvalg fra metodistbefolkningen i Norge, ønsket jeg å ha 10-15 informanter fra begge kjønn, og fra forskjellige menigheter. Dette er en forholdsvis liten avhandling, og jeg valgte derfor å konsentrere meg om voksne informanter. Det ville imidlertid vært interessant i seg selv å se på hvordan ungdommer opplever *nåden*, og se om deres oppfatning er forskjellig fra den voksne generasjonen.

Jeg rekrutterte ved å ta kontakt med prestene i forskjellige menigheter for å komme i kontakt med aktuelle personer som ville være med å bidra til dette prosjektet. Det var prestene som opprettet kontakt med personene, og avtalte tid og sted. Det virket som at det flere steder var vanskelig å få folk til å stille opp, så det kan være at noen synes det hørtes litt skummelt ut. Jeg endte derfor opp med å intervjuer to fokusgrupper med medlemmer fra forskjellige metodistmenigheter, til sammen sju personer. De var fra begge kjønn, men med en overvekt av kvinner, fem kvinner og to menn.

Alle informantene mine var godt voksne, ingen var under 50 år, og flere var pensjonister. De hadde alle vært aktive kristne siden de var barn/ ungdommer, men ikke nødvendigvis tilhørt metodistkirken hele tiden. Jeg kjente ikke menighetene på forhånd, og visste derfor lite eller ingenting om informantenes bakgrunn eller sosial status/ sammenheng. Etter at intervjuene var gjennomført gav informantene uttrykk for at det var en god opplevelse, og kommentarer jeg fikk etter at vi var ferdige, var f.eks. «det var ei god stund», «vi har vært innom mye», «vi fikk lov å dele mye» og «nå kjenner vi hverandre bedre».

1.4.4 Analyse

Analysen av materialet tar først og fremst utgangspunkt i teologien om *nåde* og hvordan oppfatningene, opplevelsene og tankene til mine informanter har om *nåde* samstemmer med den skrevne teologien. Men var jeg også åpen for at det kunne være andre punkt enn det jeg hadde tatt med på forhånd som ville være interessante å se nærmere på. Denne måten å jobbe med materialet på, å la teori og empiriske fakta påvirke hverandre gjensidig, kalles abduksjon. Tar man utgangspunkt i teorien vil det være en deduktiv metode, mens det motsatte, å ta utgangspunkt i de empiriske dataene kalles induktiv metode. Abduksjon har elementer fra begge disse metodene. Alversson og Sköldberg skriver det slik:

Induction has its point of departure in empirical data and deduction in theory. Abduction starts from an empirical basis, just like induction, but does not reject theoretical preconceptions and is in that respect closer to deduction. The analysis of the empirical fact(s) may very well be combined with, or preceded by, studies of previous theory in the literature; [.....] as a source of inspiration for the discovery of patterns that bring understanding. The research process, therefore, alternates between (previous) theory and empirical facts whereby both are successively reinterpreted in the light of each other.⁴⁹

1.4.5 Drøfting

Etter analysen har jeg med et drøftingskapittel som ser litt på hva fagteologien kan lære av det jeg har kommet frem til. Foruten å snakke om teologi om *nåde*, snakker jeg her om vanlige kirkegjengeres forhold til teologi generelt. Jeg ser på spørsmål som hva er likt, og hva som er forskjellig fra akademisk teologi om *nåde*, og videre spørsmål som: Trenger vi en bedre teologiforståelse, og hvordan skal vi i tilfelle oppnå det?

Spørsmålet om vi trenger en bedre teologiforståelse går imidlertid begge veier. Det er ikke bare vanlige kirkegjengere som eventuelt trenger en bedre forståelse av den akademiske teologien, men teologer og andre vil gjensidig trenge en større forståelse av folks

⁴⁹ Alversson, Sköldberg, 2009, s.4

hverdagsteologi. Christie sier at i sin studie om «ordinary Christology» er ikke folk opptatt av doktriner og systemer, men av historier og livet som leves.⁵⁰

I det kapittelet vil jeg bruke bøkene til Ann Christie, *Ordinary Christology: Who Do You Say I Am? Answers From The Pews*, og Geir Afdals *Religion som bevegelse. Læring, kunnskap og mediering*⁵¹, om forskjellige aspekter ved læring.

1.4.6 Etikk

Avhandlingens tema, problemstilling og arbeidsmetoder er søkt og fått godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata, NSD. Når man skal gjøre forskning med empiriske data, f.eks. ved intervju, er man avhengig av at andre stiller seg til disposisjon. Jeg har fått skriftlig samtykke fra informantene om at de var villige til å være med.

Selv om gruppeintervjuer naturlig kanskje ikke blir fullt så fortrolige som intervjuer med enkeltpersoner kan bli, presiserte jeg tydelig ved starten av intervjuene at det er informantene som bestemmer hvor mye de vil dele. Det ble tatt lydopptak av samtalene. Alle lydopptak og notater tatt i forbindelse med intervjuene er slettet etter at avhandlingen var ferdig. For å ivareta informantenes anonymitet velger jeg ikke å si hvilke, eller hvor mange menigheter jeg har informanter fra, fordi det metodistiske miljøet er forholdsvis lite og mange kjenner hverandre,

1.5 Materiale

Mitt viktigste forskningsmateriale i denne avhandlingen er lydopptak av gruppeintervjuer som jeg selv har transkribert. Intervjupersonene var metodister som var aktive i en metodistmenighet, men som ikke hadde noen formell teologisk utdanning. Videre har jeg tatt utgangspunkt i skrevet litteratur for å presentere metodistisk forståelse av nåden. Randy L. Maddox' bok *Responsible Grace: John Wesley's Practical Theology*, og Tore Meistads

⁵⁰ Christie, 2012, s.191-192

⁵¹ Afdal, 2013

Frelsens veg - Teologi og etikk i wesleyansk tradisjon, har vært hovedkilder på den teoretiske delen.

2 Hva er «ordinary theology»?

Jeff Astley er en pioner innenfor forskningsfeltet *ordinary theology* med sin bok *Ordinary Theology: Looking, Listening and Learning in Theology*. Man kan kanskje få inntrykk av at det ikke er mange andre som er opptatt av denne måten å utforske teologi på. Men andre bruker imidlertid flere forskjellige begreper som omhandler noe av det samme – hvordan vanlige mennesker praktiserer sin religion (gjelder ikke bare kristendom), f.eks. hverdagsreligion, religion i praksis, levd religion, bruksteologi, hverdagsteologi, og spiritualitet.

Jeg vil ikke definere alle disse begrepene i detalj, men alle begrepene inneholder imidlertid et element av spiritualitet, og spiritualitet får derfor stå som et samlebegrep. Kristen spiritualitet definerer Tone Stangeland Kaufman og Kristin Graff-Kallevåg «som menneskers erfaringer av relasjonen til Gud, praktisering av religion og fortolkning av virkeligheten ved hjelp av ressurser fra kristen tradisjon», inkludert mellommenneskelige relasjoner og livsmestring.⁵² Harald Olsens kortfattede definisjon sier noe av det samme: «opplevd, erfart, praktisert, ytret og tradert tro». ⁵³ Og Michael Downey sier bl.a. «the spiritual quest has everything to do with being in right relationship with God and living out the sense of the sacred in relationship with others in the believing community and the wider human community.»⁵⁴

Jeg vil i hovedsak ta utgangspunkt i definisjonen av den teologien Jeff Astley kaller *ordinary theology*⁵⁵, men jeg har også brukt Ann Christies bok *Ordinary Christology*⁵⁶. «Hverdagssteologi» kan være en norsk oversettelse av denne teologien – et begrep jeg benyttet i arbeidstittelen til avhandlingen, før den endelige tittelen ble fastsatt.

⁵² Graff-Kallevåg og Kaufman, 2018, s.26

⁵³ Olsen, 2013, s.25

⁵⁴ Downey, 1997, s.30

⁵⁵ Astley, 2002

⁵⁶ Christie, 2012

2.1 *Teologi vs. ordinary theology*

Hvordan forholder *ordinary theology* seg til «vanlig» teologi? Teologi er gresk og består av «theos» som betyr Gud, og «logos» som betyr ord/ lære. Da blir teologi læren om Gud.⁵⁷ Store norske leksikon sier enkelt om teologi at det «finnes der hvor religiøse forestillinger er blitt gjenstand for refleksjon og systematisering. I kristendommen er teologien tradisjonelt blitt oppfattet som en vitenskap om Gud, hans egenskaper, verdensstyre og vilje, med åpenbaringen og fornuften som sine to kilder».⁵⁸

Tore Meistad sier teologi er erfaring, tolkning og handling. For det første må man erfare Gud som en virkelighet, og man tolker Guds handling slik den erfares i livet og historien, og at kristen teologi forutsetter troen på Jesus som frelser. Hvis troen mangler, så blir det hele filosofi, og ikke teologi. Han refererer Solveig Meistad og sier: «Et personlig møte med denne Gud er en helt nødvendig og fundamental forutsetning for den som vil bedrive teologi. Den har ingen mening utenfor troen, og heller ikke om den ikke virker til tro. Teologiens avhandling er å sette ord på den åpenbaring som er gitt oss alle».⁵⁹ Når Meistad sier at teologi er handling så er det utfra at vi handler på bakgrunn av verdiene vi har, og er uttrykk for vårt livssyn, menneskesyn og verdenssyn.⁶⁰

Astley sier at teologi ofte er definert som akademiske fag som studeres ved institusjoner for høyere utdanning, som teologiske fakulteter, seminarer og teologiske høyskoler.⁶¹

Å få opplæring i religiøse ting er ikke en ny ting. Saulus, senere Paulus, vet vi var oppdratt fariseisk av Gamaliel. Men Meistad påpeker at bortsett fra han, var ingen av forfattere i NT teologer med formell teologisk utdanning, og sier at «Kristen teologi ble helt fra begynnelsen av skapt gjennom folkets egen undring og refleksjon over de mange spørsmålene som ble reist som en følge av Jesus liv og død», men påpeker også at «Det har vært en selvfølge at prester

⁵⁷ Meistad, 1992, s.13

⁵⁸ Kværne, 2019, teologi. I Store norske leksikon. Hentet 13. oktober 2019 fra <https://snl.no/teologi>.

⁵⁹ Meistad, 1995, s.19

⁶⁰ Meistad, 1995, s.15-21

⁶¹ Astley, 2002, s.53

og teologer har hatt siste ordet i slike spørsmål»⁶² – teologiske spørsmål. Dermed ser jeg ikke noen motsetning i det Meistad og Astley sier, men heller at det er to forskjellige vinklinger.

Når vi så beveger oss over til *ordinary theology* sier Astley: «Ordinary Christian theology is my phrase for the theology and theologizing of Christians who have received little or no theological education of a scholarly, academic or systematic kind.»⁶³ Når han refererer til «vanlige folks teologi» i denne sammenhengen er det altså folk som ikke har en vitenskapelig eller akademisk tilnærming til sin tilegnelse og forståelse av teologi.⁶⁴ Formell utdanning er her utdanning som gis innen teologi ved en utdanningsinstitusjon, f.eks. et universitet. Astley inkluderer ikke opplæring som gjøres av kirkene selv, slik som søndagsskole og opplæring som gis i forkant av konfirmasjon o.l.⁶⁵

I følge Astley er *ordinary theology* slik vanlige folk uttrykker innhold, mønster og prosesser i sin religiøse forståelse. Det er nærmest en del av folk, og kan kalles «spiritualitet eller folketro», som er integrert i deres verdier, holdninger og handlinger.⁶⁶

De utvikler kanskje ikke sin egen teologi, men vi ser et eksempel i Bibelen der vanlige folk sjekker ut det de har hørt når Paulus og Silas kom til Berøa: «de tok imot Ordet med all velvilje og gransket skriftene daglig for å se om alt stemte.»⁶⁷

2.2 Karakteristikk ved *ordinary theology*.

Foruten aspektet angående formell akademisk utdanning, nevner Astley det er flere ting som kjennetegner/ karakteriserer *ordinary theology*. Noen ganger kan disse selv bli nevnt som egne teologivarianter. Jeg vil ikke liste alle, men nevne noen av dem.⁶⁸

Ordinary theology læres i den konteksten man befinner seg i, og det er en stadig læringsprosess. Christie sier at alt en person gjør er med på å forme den til å bli en kristen. Læringen

⁶² Meistad, 1995, s.13 (begge sitatene og hoveddelen av avsnittet forøvrig)

⁶³ Astley, 2002, s.56

⁶⁴ Astley, 2002, s.56-57

⁶⁵ Astley, 2002, s.57

⁶⁶ Astley, 2002, s.56

⁶⁷ Apg. 17:11

⁶⁸ Når ikke annet er henvist, vil det følgende være på grunnlag av Astley, 2002, s.57-86

ligger implisitt i alt, og er ofte ubevisst, uformell og ustrukturert. Både Christie og Astley poengterer at alt dette inkluderer bl.a. ting som musikk, liturgi, kirkebygg og hvordan man oppfører seg før en gudstjeneste begynner. Christie kaller den «multidimensjonal» ved at den involverer både «ideer/ konsepter, følelser/ erfaringer og handling».⁶⁹

Ordinary theology er formet av legfolk, og uformelle prosesser fører frem til teologien deres. De fleste er litt tilbakeholden med å snakke om teologi ettersom man tenker dette er et tema for eksperter. Dette er en motsetning til hva man ofte vil gjøre når det gjelder andre fagfelt, hvor man snakker med større sikkerhet selv om man ikke har formell utdanning innen emnet. At teologien er formet av legfolk på grunnlag av uformelle prosesser vil vi også kunne se i at dogmatikken er ufullstendig og ikke dekker alle områder like grundig.

Ordinary theology må sies å være en betydningsfull og meningsfull teologi, fordi den er betydningsfull og gir stor mening for den som eier den. Dette på tross av at man ikke alltid liker å snakke så høyt om sin teologiske overbevisning.

2.3 Mine refleksjoner: Ordinary theology vs. andre begreper

Ser vi på forholdet mellom *ordinary theology* og tidligere nevnte begreper, hverdagsreligion, religion i praksis, levd religion, bruksteologi, hverdagsteologi og spiritualitet, ser vi for det første at Astley mener spiritualitet også er en betegnelse som kan være en del av *ordinary theology*. Alle begrepene handler om hvordan mennesker lever ut sin religion i hverdagen. Dette kan inkludere enten det å praktisere såkalte fromhetsøvelser, eller at religionen er en guide og et redskap til hvordan man takler/ mestrer enkeltsituasjoner og utfordringer i hverdagen.

I tillegg ligger et element av at refleksjon og systematisering i teologi-begrepet. Som utdannet teolog vil man automatisk, men likevel bevisst, systematisere religiøse opplevelser og forestillinger i forhold til det man har lært. Vanlige folk vil sannsynligvis også systematisere, men da vil det i større grad være ubevisst, og man har ikke nødvendigvis de samme knaggene, redskapene eller vokabularet til å kunne systematisere og snakke om det på samme måte. Man

⁶⁹ Christie, 2012, s.7 (sitat min oversetting)

vil bruke andre/ egne kriterier for å komme frem til sin måte å systematisere de religiøse opplevelsene og forestillingene på. Dermed kan det være at vi får nærmest «personlige teologier» som helt eller delvis ikke er synkronisert med den offisielle teologien til kirkesamfunnet man tilhører.

3 Nåden i metodistisk teologi

Nåden har i metodistisk perspektiv to aspekter – en tilstand som er et rom hvor vi lever, er frelst og blir bevart i, og Guds kraft som virker i oss og skaper noe nytt. Vi møter nåden til alle tider i livene våre, fra vi er født til vi dør, ettersom det er den som opprettholder alt liv. Det er også pga. nåden at alle mennesker har mulighet til å gjøre det gode.⁷⁰

Jeg vil i dette kapittelet gjøre rede for hva som er teologien til den metodistiske nådeforståelsen. Ettersom dette er en liten masteravhandling hvor hovedoppgaven er å se på metodisters forhold til *nåde* og nådeteologien i sin kirke, velger jeg ikke å sammenligne denne teologien med andre kirkesamfunns teologi og måter å forstå nåden på. Det vil også bety at jeg ikke går inn for å analysere og se på hvor den metodistiske teologien eventuelt kan ha sine kritiske punkter.

3.1 Nåde i kirkeordningen

Kirkeordningen, *The Book of Discipline* (BoD), viser at Wesley tydelig kombinerte nåde, rettferdiggjørelse, frelsesvisshet og helliggjørelse på en måte som karakteriserer det kristne livet, og som var ulikt mange andre kristne, og er blant karaktertrekkene til metodistkirken.⁷¹

Kirkeordningens definisjon på *nåde*: «Med nåde mener vi Guds betingelsesløse og kjærlige handling i menneskets liv ved den alltid nærværende Hellige Ånd.»⁷² Nåden gjennomsyrrer og gjør oss i stand til å leve det kristne livet. Det kan virke som om nåden er delt – det er den ikke, men vi kan se den i aksjon på forskjellige måter: Den overbeviser om frelsen i den «forutgående nåden», fortsetter som «rettferdiggjørende nåde» og videre til «helliggjørende nåde» hvor kristenlivet bærer frukt.⁷³

⁷⁰ Fotland, 2008, s.73-74

⁷¹ BoD, 2016, s.51

⁷² BoD, 2016, s.51 og Metodistkirkens hjemmeside <http://www.metodistkirken.no/hoved/om/vaar-tro>

⁷³ BoD, 2016, s.51-52

3.2 Kvadrilateralet

For å utforme en teologi gjør man bruk av forskjellige kilder. Metodistkirken har fire kilder som legges til grunn, som til sammen utgjør «kvadrilateralet», «The Quadrilateral»: Bibelen, erfaringen, tradisjonen og fornuften. Bibelen er i en særstilling, mens de andre kildene er supplerende. Wesley henviste til hver av disse kildene separat, men bruke ikke uttrykket kvadrilateralet.⁷⁴ Han mente kjernen av den kristne tro ble åpenbart i Skriften, opplyst av tradisjon, gjort levende i personlig erfaring og bekreftet av fornuften.⁷⁵

Bibelen er «Guds åpenbaring av seg selv», og er ikke en oppslagsbok når det gjelder spørsmål om tro og moral. Den er «en universell åpenbaring av Gud og Guds frelsesvilje».⁷⁶

Erfaringen er «Guds nådehandling med menneskene».⁷⁷ På grunn av Den hellig ånd kan vi erfare som en realitet at Gud griper inn i livene våre, «en inderlig og personlig erfaring av Guds nåde gjennom det livgivende fellesskapet som er opprettet gjennom Jesus Kristus».⁷⁸ Erfaringene, hele spekteret med erfaringer, blir en kunnskapskilde til å kjenne Gud.⁷⁹

Tradisjonen er «kirkens samlede erfaring», som f.eks. kan omfatte formulerte bekjennelser, salmer, liturgi og fromhetsliv. Meistad sier at en god beskrivelse kan være slik Østkirken ser på tradisjonen, nemlig som «Den hellig ånds liv i kirken».⁸⁰ Bibelens åpenbaring vil aldri være i utvikling, men det vil åpenbaringen gjennom tradisjonen være.⁸¹ Dokumenter som tar vare på den weslyanske tradisjonen finner vi i Kirkeordningen, og er: En revisjon av den engelske kirkes religionsartikler, Wesleys standard prekener, kommentarer til Det nye testamentet (NT) og «De alminnelige regler».⁸²

Fornuften er «Guds veiledning av mennesketanken».⁸³ Når vi tolker skriften bruker vi fornuften, og ikke bare religiøse følelser.⁸⁴ Maddox presiserer at fornuften ikke må ses på som

⁷⁴ Maddox, 1994, s.36 og Meistad, 1992, s.24

⁷⁵ BoD, 2016, s.82

⁷⁶ Meistad, 1992, s.25 (inkl. sitat)

⁷⁷ Meistad, 1992, s.27

⁷⁸ Meistad, 1992, s.28

⁷⁹ Meistad, 1992, s.28-29

⁸⁰ Meistad, 1992, s.29 (inkl. sitater)

⁸¹ Meistad, 1992, s.29-30

⁸² BoD, 2016, s.65-80. (Historisk forklaring s.56-65)

⁸³ Meistad, 1992, s.31

enda en ekstra kilde for å supplere skapelsesberetningen som vi finner i Bibelen, men at det var: «"the candle of the Lord" given to help us appropriate revelation. Its value lay in its ability to provide *responsible* (...) interpretations and applications of God's *gracious* revelation in nature and Scripture, as contrasted with "enthusiastic" assertions.»⁸⁵

3.3 Frelsens vei

Wesley mente at alle mennesker har et fundamentalt behov for frelse.⁸⁶ Wesley's tale om arvesynden tar utgangspunkt i verset «Herren så at menneskenes ondskap var stor på jorden, for alt de ville og planla i sitt hjerte, var ondt, dagen lang.»⁸⁷ Menneskene kan ikke av naturen elske Gud – muligens kan man fornemme en høyere makt som styrer, men ikke elske ham.⁸⁸

Flere forfattere, bl.a. Maddox påpeker at Wesley så på frelsen og det kristne livet mer som en prosess hvor de forskjellige aspektene henger sammen, påvirker hverandre og vi beveger oss stadig dypere inn i Guds nåde. At vi trenger stadig dypere inn i Guds nåde har Maddox understreket ved å kalle kapittelet som forklarer dette «Grace upon grace», nåde over nåde. Å trenge dypere inn i den samme nåden, er i motsetning til bestemte, isolerte trinn som vi forflytter oss til i en bestemt rekkefølge. Maddox påpeker også at Wesley brukte ordet «vei» i tittelen på flere av talene sine hvor han beskriver det kristne livet, f.eks. «The Way to the Kingdom», «The Scripture Way of Salvation», og «The More Excellent Way»⁸⁹.

Som vi allerede har sett er det nåden som gjennomsyrrer og gjør oss i stand til å leve det kristne livet. Meistad slår fast at «Guds nåde er én og udelelig», men også at den kommer til uttrykk på forskjellige måter i forskjellige situasjoner. Av praktiske grunner kan man derfor dele inn, eller beskrive nåden etter dens funksjoner.⁹⁰ Denne inndelingen, eller funksjonsbeskrivelsen, uttrykt som «den forutgående nåde», «rettferdiggjørende nåde», «helliggjørende nåde» og «herliggjørende nåde» vil jeg gjøre rede for nå.

⁸⁴ Meistad, 1992, s.32

⁸⁵ Maddox, 1994, s.41

⁸⁶ Cobb, 1995, s.79

⁸⁷ 1.Mos 6:5

⁸⁸ Cobb, 1995, s.80

⁸⁹ Maddox, 1994, s.157-158

⁹⁰ Meistad, 1992, s.66

3.3.1 Forutgående nåde

Meistad sier at den forutgående nåde også kunne vært kalt Guds "universelle" eller "alminnelige" nåde, fordi Gud virker på alle mennesker uten unntak, men på ulike måter.⁹¹ På metodistkirkens hjemmesider leser vi bl.a. dette om den forutgående nåde:

...den guddommelige kjærlighet som omslutter hele menneskeheten og som kommer før alle og enhver av våre bevisste innskytelser. Denne nåde tilskynder vårt første ønske om å behage Gud, vårt første glimt av forståelse av Guds vilje og vår første forbigående overbevisning om at vi har syndet mot Gud.⁹²

Bibelen forsikrer oss om at Gud er nådig, selv om mennesket er syndig. Bl.a. ser vi syndefallet der Gud ikke forlot menneskene, men oppsøker og omslutter dem med sin omsorg ved at Gud drepte et dyr for at Adam og Eva skulle få klær til å kle seg med når de følte skam pga. sin nakenhet. Videre peker 1. Mos 3:15: «Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom din ætt og hennes ætt. Den skal ramme ditt hode, men du skal ramme dens hæl» fremover som en profeti til Kristi verk og kamp med døden.⁹³

Guds ånd virker på menneskene og resulterer i at de kan 1) delvis forstå Guds vilje, 2) erkjenne at de er syndere, og 3) forstå at Gud er den eneste som kan hjelpe.⁹⁴ Den forutgående nåde viser fram mot Guds endelige mål for frelsen. Den uttrykker både Guds omsorg her og nå, og viser mot det Gud vil gi, og som er enda rikere enn det som kan erfares i øyeblikket.⁹⁵

Maddox skriver om forutgående nåde som Guds initiativ mot en fallen menneskehet for å gjenopprette fellesskapet, og at det er flere dimensjoner i dette initiativet. For det første fjerner Gud vår arvesynd og skyld, noe som er mulig ved den nåden som vises i Kristus og hans verk. Videre vil det si en delvis istandsetting av vår evne til å merke og respondere på Gud. Som en siste dimensjon inviterer Gud enkeltpersoner til fellesskap med seg. Hvis denne invitasjonen blir tatt imot, kan et fellesskap drevet av Guds nåde utvikles.⁹⁶

⁹¹ Meistad, 1992, s.69

⁹² Metodistkirkens hjemmeside: <http://www.metodistkirken.no/hoved/om/vaar-tro> - 4.10.2019

⁹³ Meistad, 1992, s.67

⁹⁴ Meistad, 1992, s.69

⁹⁵ Meistad, 1992, fotnoter s.69

⁹⁶ Maddox, 1994, s.90

«Læren om den forutgående nåde viser oss klart at Gud er i virksomhet i hele verden, og i alle mennesker, og han er tydelig interessert i at alle mennesker skal få erfare hans forvandlende og frelsende kjærlighet og nåde.»⁹⁷ Dette sier Tom G. Johnsen i sin masteravhandling «Forutgående nåde – en motivasjonsfaktor til frimodig evangelisering?». Han skriver videre

Alle mennesker er blitt berørt av Gud gjennom hans forutgående nåde. Dette er noe som bør motivere alle kristne til å gå ut med sitt vitnesbyrd om hva nåden har gjort i deres liv, og hva nåden kan gjøre i andres liv. Videre er det til stor oppmuntring å tenke på at verden ikke er så mørk og dystert som det ofte kan fortone seg.⁹⁸

Til slutt kan kirkeordningens forklaring på forutgående nåde stå som en oppsummering på dette punktet. Her leser vi at den forutgående nåde omslutter alt og alle og skaper i oss det første ønsket om Gud og befrielse fra synd og død, og driver oss til omvendelse.⁹⁹

3.3.2 Rettferdiggjørende nåde

«Den grunnleggende siden ved Guds natur som fører til rettferdiggjørelsen, er Guds kjærlighet.»¹⁰⁰ Denne setningen som vi finner hos Meistad, kan sammen med Rom 5:8 «Men Gud viser sin kjærlighet til oss ved at Kristus døde for oss mens vi ennå var syndere»¹⁰¹ stå som et innledende sammendrag til hva rettferdiggjørende nåde er. Videre, Rom 3:21-26:

²¹Men nå er Guds rettferdighet, som loven og profetene vitner om, blitt åpenbart uavhengig av loven. ²²Dette er Guds rettferdighet som gis ved troen på Jesus Kristus til alle som tror. Her er det ingen forskjell, ²³for alle har syndet og mangler Guds herlighet. ²⁴Men ufortjent og av hans nåde blir de kjent rettferdige, frikjøpt i Kristus Jesus. ²⁵Ham har Gud stilt synlig fram for at han ved sitt blod skulle være soningsstedet for dem som tror. Slik viste Gud sin rettferdighet. For han hadde tidligere i tålmodighet holdt tilbake straffen for de syndere som var begått. ²⁶Men i vår

⁹⁷ Johnsen, 2006, s.65

⁹⁸ Johnsen, 2006, s.66

⁹⁹ BoD, 2016, s.52

¹⁰⁰ Meistad, 1992, s.86

¹⁰¹ Bibelen, 2011, Nettbibelen.

tid ville han vise sin rettferdighet, både at han selv er rettferdig, og at han kjenner den rettferdig som tror på Jesus.¹⁰²

Paulus utviklet læren om rettferdiggjørelsen bl.a. på bakgrunn av dette avsnittet over. Menneskets frie vilje resulterte i syndefallet, og menneskets situasjon ble endret fra å være i harmoni med Gud til å være adskilt fra Gud, merket av skyld overfor ham. Paulus sier ingen mennesker kan stå rettferdige for Gud, men Jesu død og oppstandelse gir menneskeheten en ny begynnelse. Tilgivelse er her nøkkelordet for at Gud altså dømmer mennesket rettferdig. Det vil si: Når vi erkjenner vår synd og i tro bringer den frem for Gud, møter han oss med sin tilgivelse. Kristi rettferdighet vil bli tilregnet oss på grunnlag av tro, ikke gjerninger.¹⁰³

I tråd med østkirkelig kirketradisjon mener Wesley at frelse innebærer å bli frelst fra både syndens skyld og dens makt, og videre at religion er å få del i guddommelig natur. I denne sammenhengen ser vi Meistad skriver «Rettferdiggjørelsen går tilbake til hva Gud gjør **for** synderen»¹⁰⁴, og er grunnleggende for den nye fødsel, som er hva Gud gjør **i** mennesker som tror. Videre skriver han: «Den nye fødsel er begynnelsen til forvandlingsprosessen som den troende gjennomgår, fra å være en synder til å bli et menneske som er likedannet med Guds bilde og fylt av Guds kjærlighet og fred.»¹⁰⁵ Dermed beveger vi oss over i neste fase, eller neste «nådekategori», helliggjørende nåde.

3.3.3 Helliggjørende nåde

«Kristendommens kjerne er det nye livet som blir skapt av Gud i mennesket gjennom den nye fødsel og helliggjørelsen.»¹⁰⁶ Foruten det å bli mer lik Jesus, er helliggjørelse «å bli satt til side for Gud, å vokse i tro og vennskap til Gud, å bli preget av Gud slik at det foregår en foredling og villighet til å bli sendt ut av Gud for å tjene sin neste. Helliggjørelse er å åpne seg for Guds innflytelse over sitt liv og ta imot kraft til å leve etter Guds vilje.»¹⁰⁷

¹⁰² Bibelen, 2011, Nettbibelen.

¹⁰³ Meistad, 1992, s.85-88

¹⁰⁴ Meistad, 1992, s.93

¹⁰⁵ Meistad, 1992, s.92-93 – hele avsnittet. Sitat s. 93

¹⁰⁶ Meistad, 1992, s.93

¹⁰⁷ Fotland, 2008, s.73

Etter rettferdiggjørelsen blir vi født på ny og vår vandring gjennom livet blir annerledes og under andre forutsetninger enn det var før, med nye verdier og drivkrefter – kjærligheten til Gud og vår neste. Vi blir ikledd det nye mennesket som Ef. 2:24 forteller om. Dermed fornyes sinnet etter Guds bilde som resulterer i kjærlighet/ praktiske handlinger mot andre.¹⁰⁸

Sinnet fornyes, noe som altså betyr at det er den indre dimensjonen som er det viktige. Wesley mente imidlertid ikke at hellige gjerninger var ubetydelige, noe som bl.a. kom til uttrykk gjennom de generelle reglene: Unnlatt å gjøre det onde, gjør det gode og bli i Guds kjærlighet. I det siste punktet inngår i stor grad det å gjøre seg bruk av nådemidlene. Nådemidlene vil jeg komme tilbake til senere. Man kan gjerne si at de generelle reglene springer ut av et fornyet sinn, men Wesley innså at det ikke var noe som skjedde automatisk. Derfor trengte man å øve seg for at hellige tanker, ord og gjerninger skulle bli en naturlig og automatisk del av våre liv og hjerter. Kjærligheten var for Wesley nærmest definisjonen av hellighet. Ut fra et sinnelag karakterisert av kjærlighet, vil man se kjærlighet til Gud og mennesker uttrykt på forskjellige måter.¹⁰⁹ Vi er blitt gjort hele og lever i kraften av Kristi oppstandelse bl.a. ved å dele Guds kjærlighet og nåde med andre slik at de også får muligheten til å erfare den.¹¹⁰

Kristelig fullkommenhet må nevnes når vi snakker om hellighet i metodismen, eller som det omtales på engelsk «Christian perfection» og «perfect love». Dette er uttrykk Roar Fotland mener metodister i dag misforstår, og derfor heller ikke snakker noe særlig om.¹¹¹ Maddox skriver om Wesleys teologi om kristelig fullkommenhet: «...while the affirmation of the possibility of entire sanctification may have been *distinctive* of Wesley, the conception of sanctification (as a whole) as the progressive journey in responsive co-operation with God's empowering grace was most *characteristic* of Wesley.»¹¹²

Wesley mente at vi kunne oppnå fullstendig helliggjørelse i dette livet. Dette betyr ikke at vi er uten synd, men har en sterk erfaring av kjærligheten og gudsnærvær. «Kristelig fullkommenhet er en erfaring av hjertets renselse, av at en elsker Gud over alle ting og at en

¹⁰⁸ Meistad, 1992, s.93-95 + 101

¹⁰⁹ Maddox, 1994, s.178-179

¹¹⁰ Meistad, 1992, s.106-111

¹¹¹ Fotland, 2008, s.75

¹¹² Maddox, 1994, s.190

ikke begår bevisst synd.»¹¹³ Den troende er fullkomment overgitt til Kristus som dermed kan virke i og gjennom den som tror. Vi ønsker fullkommenheten, og Gud er den som gir.¹¹⁴

Vår helliggjørelse kan sies både å være umiddelbar i det man tar i mot Guds nåde om å være hans barn, og noe som skjer i en prosess – en gradvis utvikling. En gradvis modning av livet i Kristus finner vi også i 1. Joh 2:12-13:

«Dere barn, jeg skriver til dere
fordi dere har fått syndene tilgitt for hans navns skyld.
¹³Dere fedre, jeg skriver til dere
fordi dere kjenner ham som er fra begynnelsen av.
Dere unge, jeg skriver til dere
fordi dere har seiret over den onde.»

Vi er 100 % hellige fordi vi er Guds barn, samtidig er vi ikke modne kristne – vi trenger å vokse i nåden for å kunne respondere på den, og kjærligheten til Gud viser seg i kjærlighet til andre, slik Paulus skriver i Kol 1:10 «Da kan dere leve et liv som er Herren verdig, og som helt og fullt er til glede for ham, så dere bærer frukt i all god gjerning og vokser i kjennskap til Gud.»¹¹⁵

Lodahl oppsummerer kristelig fullkommenhet slik: “Essentially, Wesley defined the entirely sanctified life as one in which "the two greatest commandments" of the Torah—love for God with all of one's being, and love for one's neighbor as oneself—are actually fulfilled.” Og sier videre: “God always works with what and where we are, in order to lead us to what we might become in Christ: fully loving, fully open, fully giving and receiving of love.”¹¹⁶

¹¹³ Fotland, 2008, s.75

¹¹⁴ Fotland, 2008, s.75, Meistad, 1992, s.97 og Maddox, 1994, s.178-190

¹¹⁵ Fotland, 2008, s.74-77, Maddox, 1994, s.177-190 – (de siste avsnittene hvor ikke annet er angitt)

¹¹⁶ Lodahl, 2003, s.202

3.3.4 Herliggjørende nåde

Til slutt gir nåden oss del i herligheten med Gud.¹¹⁷ I «frelsens vei» er herliggjørende nåde det siste aspektet, og peker frem mot tiden da alle ting blir nye – hvor vi vil være befridd fra syndens tilstedeværelse. Mens de fleste kristne i Vesten så på «Paradis» som et sted med hvile og velsignelse, foreslo Wesley at man også her kunne vokse og modnes i nåden.¹¹⁸

Herligheten er et uavbrutt samfunn med Gud. Det er det vi ofte refererer til når vi snakker om «evig liv» – et liv som er fullkomment og uten begrensningene vi erfarer i dette livet. Denne nye livsfasen beskrives i Bibelen på forskjellige måter, med forskjellige bilder. Bibelen snakker også om en dom – noe det ikke er så stor uenighet om. Men det har vært en del uenighet om hvilke premisser som ligger til grunn. Meistad nevner imidlertid at Bibelen ser ut til å snu opp ned på våre vanlige forestillinger om hvem som er «innenfor» og «utenfor». Han nevner bl.a. lignelsen om vintreet i Joh. 15 der de greinene som ikke bærer frukt skjæres bort, og poengterer at det er nådeforkynnelsen, og ikke domsforkynnelsen, som er fokuset – de som er i Kristus vil bære frukt. Ikke noen steder i Bibelen er gjerninger en prestasjon som kreves fra en som tror – de er et resultat av troen. «Wesleys skille mellom "formens religion" og "kraftens religion" beskriver godt forskjellen mellom de to. Det som teller, er ikke å kunne oppvise ytre kjennetegn på at man er en kristen, men helliggjørelsens kraft.»¹¹⁹

3.4 Andre aspekter ved nåden

3.4.1 Nådemidlene

Finnes det i denne tidshusholdning noen midler som Gud har anbefalt som de vanlige kanaler for sin nåde? Et slikt spørsmål ville aldri ha blitt stilt av noen i urmenigheten. De første kristne var enige om at Kristus hadde innstiftet visse bestemte ytre virkemidler for å overføre sin nåde til sjelene. «De holdt urokkelig fast ved apostlenes lære og ved samfunnet, ved brødsbrytelsen og ved bønnene» Apg. 2:42.¹²⁰

¹¹⁷ Fotland, 2008, s.74

¹¹⁸ Maddox, 1994, s.190-191

¹¹⁹ Meistad, 1992, s.115 (sitat) s.113-116 (hele avsnittet)

¹²⁰ Braaten, 2013, s.68, og Wesley «The means of grace»

Slik gjengir Per Braaten starten av Wesleys tale om nådemidlene. Vi kan selvfølgelig oppleve Guds nåde alle steder, til alle tider og på alle måter, men det er likevel noe Gud generelt bruker for å vise oss sin nåde, altså nådemidler. Wesley, gjengitt av Per Braaten, sier videre:

Med nådemiddel mener jeg ytre tegn, ord eller handling, som Gud har innstiftet og anbefalt i den hensikt at de skal være regelmessige kanaler hvorigjennom han kan formidle til menneskene sin forekommende, rettferdiggjørende eller helliggjørende nåde. De viktigste av disse midler er bønn, enten i ensomhet eller sammen med andre, ransakelse av Skriftene - lest og hørt - samt å motta Herrens nattverd.¹²¹

Meistad nevner fem nådemidler som ofte regnes som de viktigste, eller ordinære nådemidlene. Disse er sakramentene dåp og nattverd, og bibellesning, bønn (inkludert faste) og fellesskap. Meistad setter disse i sammenheng med hverandre ved å si at gudstjenesten, det kristne fellesskapet er bygget opp om disse, hvor dåpen leder inn til fellesskapet der skriftlesning, bønner og nattverden spesielt nærer og styrker vårt personlige kristenliv. Han bruker bildet med et vannrørssystem der dåpen er hovedkranen som alltid er åpen, mens de andre stadig åpnes og stenges.¹²²

Wesley så at mange ting kunne tjene som et nådemiddel, samtidig som han ikke begrenset Guds nåde til de tingene han anså som nådemidler. Maddox oppsummerer slik: «If grace is the uncreated personal Presence of the Holy Spirit, then while it surely can be mediated through created means (for these are products of God's gracious activity in creation) it need not be confined to such means.»¹²³

Det var en utvikling på hvordan Wesley så på sakramentene spesielt, og nådemidlene generelt. Han kom etter hvert frem til at gjennom disse får vi kraft til å leve et hellig liv – en ufortjent gave Gud gir oss av bare nåde. Videre så han på det som at ved å gjøre bruk av disse nådemidlene, vil vi samhandle med Gud for at kraften skal bli virkekräftig i våre liv. Wesley

¹²¹ Braaten, 2013, s. 69, og Wesley «The means of grace»

¹²² Meistad, 1992, s.196-197

¹²³ Maddox, 1994, s.195

mente ikke at nådemidlene var verken en lydighetshandling som Gud kommanderer oss til, eller handlinger vi pålegger oss selv og andre for å fremstå mer hellige.¹²⁴

Guds kraft fyller nådemidlene når han virker i og gjennom disse. Det er Guds nåde som er målet – og når vi bruker nådemidlene stiller vi oss åpne slik at vi kan motta denne nåden. Nåden gitt gjennom nådemidlene er altså ikke Guds belønning til oss for at vi bruker disse.¹²⁵

Wesley så på nådemidlene som handlinger der Guds nærvær kommuniserer tilgivelse og kraft til oss – og som dermed er helende for vår natur som er ødelagt av synden. Samtidig, vår deltakelse i nådemidlene er vår respons på dette gudsnærværet. Vi er på den måten med på å gi næring til nærværet og vi opplever Guds tilgivelse og kraft i våre liv. Det blir dermed en samhandling slik at vi kan oppleve å bli leget.¹²⁶

3.4.2 Responsible grace

Maddox kaller sin bok *Responsible Grace* og Cobbs bok har tittelen *Grace and Responsibility*. Jeg har tidligere referert Maddox når han sier: «without God's grace, we cannot be saved, and without our (grace-empowered, but uncoerced) participation, God's grace will not save»¹²⁷ - uten Guds nåde kan vi ikke bli frelst, og uten vår deltakelse, vil ikke Guds nåde frelse.

Hva menes med at nåden gir oss et ansvar, hva er dette ansvaret og hvilken deltakelse er det snakk om? Våre liv er ødelagt av synden, og alt kan virke håpløst. Da vil Gud gi oss sin gave, og vi må åpne oss og ta imot, blant annet ved å bruke nådemidlene.¹²⁸ Samtidig er det Guds nåde som både oppmuntrer og gjør oss i stand til å kunne ta imot.

Diktet «Den åpne handa» av Jan-Magnus Bruheim er som en illustrasjon på hva vårt ansvar i forhold til nåden:

¹²⁴ Maddox, 1994, s.201

¹²⁵ Meistad, 1992, s.196

¹²⁶ Maddox, 1994, s.201-202

¹²⁷ Maddox, 1994, s.19

¹²⁸ Fotland, 2008, s.74

Den opne handa¹²⁹

Den heile verda
var så lei og vrang.
Han knytte nevane
medan han sprang.

Men møtte veslesyster
blid og glad.
Ho retta handa fram
og spurde: «Vil du ha?»

Og handa, ho var fylt
av raude bær – og blå.
Han spurte vantru:
«Skal eg – skal eg få?»

Ho smilte til han
då ho svara: «Ja!
Men du må opne neven,
vil du ha!»

Maddox beskriver Wesley's syn på Guds kraft eller suverenitet som at den myndiggjør oss, ikke kontrollerer eller overkjører. Det betyr ikke at det er en svak kraft, men viser oss noe om Guds karakter, og han refererer Wesley som sa at «Gud jobber 'strongly and sweetly' ved at Guds nåde virker med stor kraft, men den er ikke uimotståelig, [...] myndiggjør, gjør det mulig for oss å respondere, uten å overkjøre og ta fra oss ansvaret.»¹³⁰

Når Cobb skriver om nåden og vårt ansvar, «grace and responsibility», er han inne på at i dag skiller vi oftest mellom moralsk og psykologisk frihet. Vi tror at det er den psykologiske friheten som er problemet, og at vi har reell frihet når det kommer til moralske valg. Cobb sier

¹²⁹ Bruheim, 1981, første dikt (ikke nummer på sidene)

¹³⁰ Maddox, 1994, s.55 (min oversettelse)

imidlertid at det ikke er mulig – vi kan ikke skille ut vår psykologiske dysfunksjon fra resten av livet. Den påvirker hele livet slik at vi ikke har reell frihet til å gjøre gode moralske valg. En psykolog kan ikke lege våre problemer eller uvaner, men kan være med på å peke på hva som er utfordringene og hvordan vi deretter kan ta ansvar for å jobbe med dem selv. Først når vi forstår denne måten å tenke på, mener Cobb vi kan forstå Wesleys måte å tenke på i forhold til vårt ansvar når vi snakker om nåde og frelse.¹³¹

Videre snakker Cobb om at Wesleys frelsesbegrep omfatter mer enn bare tilgivelse fra synder og en plass i himmelen etter dette livet. Wesley var opptatt av at foruten å bli frelst og å bli tilkjent tilgivelse, vil det videre føre til en forvandling i hvordan man lever dette livet. Blant eksemplene han bruker er at en alkoholiker trenger tilgivelse for en livsførsel som ofte kan ha påført andre skade eller ubehageligheter, men mer enn det – han trenger å finne ut av hvorfor han er alkoholiker, og få hjelp til å behandle og løse dette. Eller folk som har blitt økonomisk utnyttet trenger å tilgi de som har utnyttet dem, men de trenger videre hjelp til å få en økonomisk stabilitet og sikkerhet rundt sin situasjon. Det nye livet i Kristus skal føre til både hellighet og glede.

Av andre ting Cobb nevner er at Wesleys frelserbegrep ikke direkte inkluderte elementer som helbredelse og frigjøring, men på ulike måter kan man likevel si at det også gjorde nettopp det, f.eks. når vi ser på Wesleys engasjement for å frigjøre slavene.¹³²

3.4.3 Nåde for hele skaperverket

«Å lese verden på wesleyansk vis, betyr først av alt, å lese den – å tolke den, til og med føle den – som den verden Gud skaper, i kjærlighet og fortsetter til dette øyeblikk å *elske perfekt.*»¹³³ Slik skriver Michael Lodahl i starten av sin bok: *God of Nature and of Grace: Reading the World in a Wesleyan Way*. Han fortsetter så med å si at Guds kjærlighet omslutter og gjelder alle skapninger og utestenger absolutt ingen.¹³⁴

¹³¹ Cobb, 1995, s.23-26

¹³² Cobb, 1995, s.26-30

¹³³ Lodahl, 2003, s.27 (min oversettelse)

¹³⁴ Lodahl, 2003, s.27

At Guds kjærlighet gjelder alt og alle, kommer ikke minst til uttrykk i Wesleys tale «The general deliverance», hvor en del av utgangspunktet var Rom 8:22, «Vi vet at helt til denne dag sukker og stønner alt det skapte samstemt, som i fødselsrier». Han fortsetter:

Nothing is more sure, than that as "the Lord is loving to every man," so "his mercy is over all his works;" all that have sense, all that are capable of pleasure or pain, of happiness or misery. In consequence of this, "He openeth his hand, and filleth all things living with plenteousness. He prepareth food for cattle," as well as "herbs for the children of men."¹³⁵

Lodahl plasserer forutgående nåde inn i en større teologisk sammenheng som han kaller *creative grace*, skapende nåde. Selv om Wesley aldri brukte det uttrykket, så passer det inn i det at vi kan se han tydelig mente Gud gav liv til alt, og på den måten var nær hele skapningen.¹³⁶ Wesley la stor vekt på at Gud **er** kjærlighet, og derfor elsker alt og alle – «Herrens barmhjertighet/ nåde er over alt hans verk».¹³⁷ Alle skapninger og alt det skapte er elsket for sin egen skyld, noe som gjør at hver skapning gjenspeiler noe av Skaperen og vi bør ikke gjøre oss nytte av dem som om de var skilt fra ham.¹³⁸ I følge 1. Mosebok er vi skapt i Guds bilde til å reflektere og representere ham, noe som også betyr forvalteransvar for jorden.¹³⁹

Både Lodahl og Maddox sier at det som setter menneskene i en annerledes posisjon enn andre skapninger er at vi kan ha en relasjon til Gud. Maddox tilkjenner fire forskjellige relasjonsforhold for oss mennesker i følge Wesleys antropologi. Det at vi er skapt i Guds bilde mente Wesley betydde at menneskene opprinnelig kunne være deltakende i Gud og utøve hans moralske karakter. Å være deltakende i Gud vil også si at vi står i et relasjonsforhold til ham – noe som i følge Wesley er et, av som nevnt fire, relasjonsforhold mennesker står i for å være hele mennesker. Dette relasjonsforholdet gir seg uttrykk i at vi kjenner, elsker, adlyder og har vår glede i Gud for alltid. De andre relasjonsforholdene vi står i er: relasjon til andre mennesker, som kommer til uttrykk gjennom å tjene dem i kjærlighet;

¹³⁵ Wesley "The general deliverance"

¹³⁶ Lodahl, 2003, s.194

¹³⁷ Lodahl, 2003, s.195-196 (inkl. sitat, min oversettelse)

¹³⁸ Lodahl, 2003, s.195

¹³⁹ Lodahl, 2003, s.192

forhold til dyr og natur, uttrykt ved å verne om dem; og forholdet til oss selv. Dette siste forholdet vil falle på plass automatisk hvis de andre relasjonsforholdene er sunne.¹⁴⁰

3.5 Oppsummering om nåden

Metodistisk teologi, inkludert teologien om nåden bygger på Bibelen som hovedkilde, men legger også til grunn erfaringen, tradisjonen og fornuften. Wesleys, og dermed også metodistkirkens, forståelse av frelse er at det er en prosess gjennom hele livet og defineres som «frelsens vei». Guds nåde er med på hele denne veien og defineres som «den forutgående nåde», «rettferdiggjørende nåde», «helliggjørende nåde» og «herliggjørende nåde» for å vise at den kommer til uttrykk på forskjellige måter i forskjellige situasjoner.

Videre har vi sett at Guds nåde omfatter hele hans skaperverk, og at Gud gir sin nåde til oss og vi må åpne opp og ta imot den. Vår opplevelse og erfaring av Guds nåde og hans nærvær gjøres bl.a. gjennom nådemidlene.

¹⁴⁰ Maddox, 1994, s.68

4 Analyse: Informantenes forhold til den metodistiske teologien om nåde

«Nåde er noe du får – og du gir!» er en definisjon på *nåde* jeg har valgt å bruke som tittel på avhandlingen, og som kom fra Bjørnar, en av informantene, under et av intervjuene. Definisjonen kom etter litt tenking og etter Bjørnar hadde resonert litt med seg selv. Slik illustrerer denne situasjonen det som var tilfelle for de flere av informantene: På direkte spørsmål hadde nemlig mange av informantene problemer med å gi en klar definisjon på hva *nåde* er i deres forståelse. Men selv om informantene hadde vanskeligheter med å definere og sette ord på sin nådeforståelse, viste det seg i løpet av samtalen, at det var både definisjoner og flotte illustrasjoner på *nåde* som kom til syne gjennom deres refleksjoner over eget liv. Nancy Ammermans sier i sin bok *Sacred Stories, Spiritual Tribes: Finding Religion in Everyday Life*, at livsfortellingene våre er sentrale i å forstå religion og tro. Hun sier:

For the experts, cognitive coherence is critical, but for the nonexperts, ideas about the nature of God and of the world are most often carried in stories and rituals. We don't tell stories about God intervening in the world if we do not believe that God exists, but what we know about divine character and divine interaction with humanity is carried by the stories that play out across the domains of our lives.¹⁴¹

I dette kapitlet vil jeg først si litt om hvilken tilknytning informantene hadde til metodistkirken, og etterpå ser jeg på hvordan det de forteller faller sammen med metodistkirkens teologi om nåde. Det vil jeg gjøre ved å gå inn og se om det er mulig å plassere det informantene sier under de forskjellige punktene jeg tok for meg i forrige kapittel. Hovedvekten blir lagt på forholdet til «frelsens vei», men jeg ser også på aspektene nåde i naturen, nådemidlene, responsible grace, og kvadrilateralet. På den måten vil jeg belyse problemstillingens to første spørsmål: Hvordan forstår vanlige metodister nåde? Hvilken betydning har nådebegrepet for metodisters fortolkning av sine hverdags erfaringer?

¹⁴¹ Ammerman, 2014, s.7

For å gjøre det litt lettere når jeg refererer til informantene, har jeg valgt å bruke navn. Dette er ikke deres egentlige navn, men navn valgt tilfeldig. Ingen navn stemmer derfor med deres egentlige navn.

4.1 Informantenes tilknytning til metodistkirken

4.1.1 Hjemmemenigheten

Jeg spurte mine informanter om deres forhold/ tilknytning til metodistkirken. Alle snakket da om sitt forhold til hjemmemenigheten, og med det mener jeg menigheten de nå tilhører.

Alle mine informanter hadde vært forholdsvis lenge i metodistkirken – fra vel 8 til 70 år. Det betyr at noen hadde gått der fra de var barn, enten fordi foreldrene var aktive der, eller var kommet med fordi venner gikk der. Fordi alle informantene nå har forholdsvis lang fartstid i metodistkirken, betyr det at de har vært med i mange forskjellige aktiviteter i tillegg til det å delta på gudstjenesten. Disse aktivitetene inkluderer bl.a. oppgaver i forbindelse med gudstjenester/ møter på søndagene, misjonsforeninger og andre foreninger, forskjellige diakonalt arbeid, og ikke minst sang og musikkaktiviteter f.eks. forskjellige typer kor.

Selv om det var ulike grunner som gjorde at man endte opp i metodistkirken i voksen alder, var det helt tydelig et avgjørende moment som gikk igjen: At man ble sett. Lovise snakker om da hun begynte å gå i menigheten, og sier at hun traff noen hun kjente litt fra før «og dermed så begynte jeg å gå her og følte meg veldig godt tatt imot. Ja, det er det viktigste – at du blir sett». Å gå inn som medlem i et nytt kirkesamfunn kan være rart, ikke bare for en selv, men også andre familiemedlemmer. Da andre stusset på Lovise' avgjørelse og stilte spørsmål, svarte hun at hun hadde vært på leit etter et sted der hun følte seg sett – og som hun altså fant i metodistkirken.

Flere, inkludert Lovise, hadde flyttet til stedet de nå bor, og startet å gå i Dnk – enten fordi man hadde gått i Dnk på andre steder man hadde bodd, eller fordi ektefellen tilhørte der. Av forskjellige grunner følte man etter hvert at Dnk ikke var det riktige stedet, og begynte å se seg om etter et annet åndelig hjem. Da var det naturlig å prøve der man allerede hadde en link,

f.eks. der barna var aktivt med på søndagsskole eller andre aktiviteter. Opplevelsen av å bli tatt imot og å være spesielt ønsket, var den samme hos alle da de kom til metodistkirken.

Helga svarer på mitt spørsmål om det er godt å være i kirken med: «Ja det er det. Jeg føler du blir sett.» Livet går i bølger, og noen ganger er det tyngre enn andre ganger. Da Helga opplevde at familiesituasjonen forandret seg pga. en skilsmisse, følte hun seg ikke like velkommen der hun hadde gått tidligere. Fordi hun da allerede hadde litt kontakt med metodistkirken pga. datteren som var med på forskjellige barne- og ungdomsaktiviteter, ble det derfor naturlig å prøve seg der. I metodistkirken var altså opplevelsen en annen, hun ble ønsket velkommen, sett og akseptert, selv om livet var tøft. Mottakelsen var med andre ord en annen enn der hvor hun gikk tidligere.

Det å bli ønsket velkommen med åpne armer, å bli sett og godtatt for den man er, opplevde altså flere som en viktig faktor til å bli værende. Åsbjørg, som ble medlem i voksen alder, hadde gått en del i metodistkirken i en annen by i studietiden. Det gjorde at hun hadde en god bakgrunnskunnskap om metodistkirken når hun senere kom tilbake til hjembyen og bestemte seg for å bli medlem i kirken hun tilhører nå. Hun følte det hadde vært en riktig avgjørelse, og at det hadde vært som en stor familie, trygt og hadde gitt barna et godt grunnlag.

En av informantene, Jacinta, kommer opprinnelig fra et annet europeisk land, og hadde bakgrunn fra en kirke i union med metodistkirken der. For henne var det å komme til metodistkirken som å komme hjem. I tillegg til å bli møtt med «Å, det var så godt å se deg!» var det gjenkjennelse av salmer og liturgi som gjorde at det føltes som hjemme – og hun definerte det omtrent som å finne tilbake til sitt åndelige morsmål. Foruten det faktum at hun selv ikke å føle seg helt hjemme i Dnk, kjente hun på lengselen etter å gi videre til barna noe av det som var hennes åndelige identitet.

Også blant de som hadde gått i metodistkirken som barn, var følelsen der at man opp gjennom årene hadde blitt godt ivaretatt – kanskje spesielt av de eldre. Men det var også eksempler på at i perioder med mindre aktivitet i kirken, kunne det være litt ensomt fordi det var få jevnaldrende der, spesielt i ungdomsårene. Men på tross av denne følelsen, var tilhørigheten så sterk at det var likevel der man følte seg hjemme, og hadde derfor aldri tenkt på å bytte menighet.

Bjørnar trekker frem medlemsløftet og sier «Jeg ble medlem her og lovte at her skulle jeg høre til, og det har jeg holdt til dags dato. Så jeg bytte ikke menighet, jeg.» Han fortsetter imidlertid med å forsikre oss om at han «har aldri hatt grunn til å gjøre det heller.»

4.1.2 Den verdensvide metodistkirken

Metodistkirken i Norge har 46 menigheter¹⁴², som både må ses på som selvstendige menigheter, men som også er budet sammen, bl.a. ved at de er representert med delegater i den norske årskonferansen, metodistkirkens høyeste beslutningsorgan på nasjonalt nivå. Videre tilhører Metodistkirken i Norge en verdensomspennende organisasjon, The United Methodist Church (UMC), og er representert i generalkonferansen som er hele kirkens beslutningsorgan. Denne organiseringen, ved å være forbundet til hverandre gjennom en rekke konferanser, er med på å gjøre kirken til en konneksjonal kirke.¹⁴³ I tillegg finnes det mange andre kirker på verdensbasis som har en metodistisk tilknytning, og som derfor er en del av den større metodistfamilien, hvor de fleste er medlem av World Methodist Council (WMC).¹⁴⁴

Alle informantene snakket om sin lokale menighet når de snakket om sitt forhold til metodistkirken. Jeg fulgte derfor opp med spørsmål om de hadde noe forhold til, eller følelse av å stå i en større sammenheng. Noen av informantene var delegater på årskonferansen, men bortsett fra det, var det få som hadde en veldig sterk bevissthet rundt det at lokalmenigheten faktisk står i en større sammenheng. Et unntak var Jacinta som kom fra en kirke i utlandet som har et unionsfelleskap med metodistkirken i landet.

Videre nevnte Margit at f.eks. en gudstjeneste er gjenkjennelig når man er på besøk i andre metodistkirker, som en konkret følelse av «Velsigna band som bind». Og når turister besøker byen merker man at de oppsøker deres kirke. Et annet punkt hvor man hadde opplevd å kunne dra nytte av at metodistkirkene er knyttet sammen, var menigheter uten full prestedekning som fikk hjelp/ besøk av prester i andre menigheter, slik at man hadde mulighet for å ha

¹⁴² Metodistkirkens hjemmeside <http://www.metodistkirken.no/hoved/om>

¹⁴³ BoD, 2016, s.363 og §§8-12 s.27-28

¹⁴⁴ World Methodist Councils nettside: <http://worldmethodistcouncil.org/about/>

gudstjeneste flere søndager. En husket tilbake og trekker frem at tidligere var det stevner sammen med andre metodistmenigheter på distriktet.

4.2 Forholdet til «Frelsens vei»

Gjennom intervjuene ble det tydelig at få av informantene var godt kjent med nådebegrepene «forutgående-», «rettferdiggjørende-», «helliggjørende-» og «herliggjørende nåde», begreper som beskriver frelsen som en prosess. De fleste hadde hørt dem, og visste at det hadde noe med Wesleys frelsesforståelse, men hadde altså ikke noe særlig formening om hva de fleste av disse inneholdt. Noen hadde hørt dem i forbindelse med forkynnelse i gudstjenesten, og en av informantene sa de nå brukte Meistads *Frelsens Veg* i husgruppa. Flere sa at begrepene var vanskelige å forstå – enten det gjaldt alle eller bare noen av disse nådebegrepene.

Men selv om disse begrepene nesten ikke var brukt eksplisitt, betyr det ikke at det ikke snakket om temaer som gir uttrykk for en opplevelse av *nåde* som disse begrepene inneholder. Derfor vil jeg her se på i hvilken grad, og på hvilken måte, vi i løpet av samtalene kom inn på disse fire begrepene: forutgående-, rettferdiggjørende-, helliggjørende- og herliggjørende nåde. Det gjelder om vi kom direkte inn på disse, eller der informantene snakket bevisst eller ubevisst om innholdet.

4.2.1 Forutgående nåde

«Hvem er Gud?» spurte jeg; og da lød et av svarene med stor enighet i hele den ene gruppa: «Allestedsnærværende. Gud i alt og inni oss.» Informantene er her inne på en forståelse av Gud som er typisk for teologi om den forutgående nåde. Etter hvert sier Jacinta: «hvis jeg tenker på det, så er han den som kjenner meg siden jeg var i mammas mage, eller kanskje siden jeg var i hans tanker.» Senere sier hun også «Det er så stort det som skjedde på korset, og jeg tror det gjelder også de som ikke tror...» En av informantene låner teksten fra en sang og sier «Nåde at han fant meg, nåde at han vant meg, nåde at han bar meg til sin fold».

Over ser vi utsagn som uttrykker den forutgående nåde uten at det kom som respons på direkte spørsmål. På direkte spørsmål om de hadde hørt om de fire nådebegrepene, og hva de

eventuelt forsto med disse, var «forutgående nåde» det som flest nevnte. Da var det en fornemmelse av at det var *nåde* som Gud gir før vi blir frelst, men det var ikke mange som kunne gi en forklaring på hva det var. Likevel, på tross av at det ikke kommer noen konkrete forklaringer, så merker jeg at det er «noe godt», noe som gir trygghet. Dette er noe Åsbjørg påpeker, og hun er den eneste som nevner den forutgående nåde eksplisitt i samtalen utenom på direkte spørsmål. Hun sier: «i metodistkirka [...] snakker en kanskje mye om nåde, og spesielt den forutgående nåde er jo spesielt for metodistkirka. Det synes jeg er fantastisk ved læren og det er virkelig nåde, og betryggende syn på Gud.»

Noen hadde imidlertid aldri hørt om den forutgående nåde, visste derfor ikke hva det var, og spurte andre om de kunne forklare. Åsbjørg bruker da dåpen i metodistkirken i sin forklaring:

Den forutgående nåde altså: Det som jeg lærte før, at en blir Guds barn i dåpen, og før den tid, så var en ikke det – mens i metodistkirken forkynner de at Gud har en forutgående nåde før en blir døpt, fra vi blir unnfanget, så har Gud elsket oss og vi kan være i hans nåde. [.....] .. Du blir døpt fordi du er et Guds barn her, mens i statskirka så blir en døpt for å bli Guds barn.

Hun forteller at dette aspektet av den forutgående nåde er noe av det hun først trekker frem hvis andre spør hva som er spesielt for metodistkirken, og sier også:

Det er dåpssynet til metodistkirka som folk ønsker å høre og håper er riktig. Og det synes jeg er fantastisk. Jeg har fått et barnebarn, og han er ikke døpt – og da er det jo fantastisk å tenke at Gud elsker han like mye, og det er ingenting som sier at han skal gå fortapt fordi om han ikke er døpt.

Ser vi så på hva Kirkeordningen sier om dåpen, leser vi der at dåpen er et tegn på den nye fødsel.¹⁴⁵ Som kristne får vi en ny identitet og vi ikler oss Kristus. Dåpen er en feiring av denne nye personen, og er et tegn på at Gud har utvalgt oss.¹⁴⁶ Her ser vi noe av det Åsbjørg sier, at dåpen ikke er inngangen til vår identitet som Guds barn, men en feiring av denne identiteten.

¹⁴⁵ BoD, 2016, s.69 Artikkel XVII om dåp

¹⁴⁶ <http://www.umc.org/what-we-believe/baptism> , 11.8.2019

Videre var det også andre ting som ble sagt som kunne relateres til det man i metodistisk teologi kaller «forutgående nåde». Som vi så under beskrivelsen av den forutgående nåde i forrige kapittel, ser vi bl.a. at Gud virker på alle mennesker til alle tider og kommer før «enhver av våre bevisste innskytelser». Flere av informantene mine opplevde på forskjellige måter at de nærmest ble ledet til metodistkirken, at Gud hadde virket og forberedt det slik at de synes det var fint å bli i metodistkirken. Det kunne være at de ble anbefalt å gå der, hadde en sterk lyst til å gå der, eller at det på forhånd var opprettet en kontakt via barn som var med på aktiviteter. Jacinta opplevde at hennes identitet i forhold til familie- og oppvekstbakgrunn var noe av grunnen til at hun endte nettopp i denne kirken, og sier: «jeg valgte metodistkirka er pga. min identitet», og fortsetter «Jeg har bedt mye, og han har svart meg, han gjorde at jeg ikke lenger gikk med en lengsel i meg.»

Jeg startet dette avsnittet om forutgående nåde med å referere at Gud er allestedsnærværende og er i alt og i oss, og jeg vil la et annet sitat fra en av samtalene sto som en oppsummering: «Gud skapte mennesket fordi han ønsket kontakt med mennesket og så frelser han de for å få den kontakten, det er nydelig.» Dette utsagnet viser noe av forståelsen av Guds kjærlighet, om hans initiativ og at han har handlet først for at kontakt mellom ham og oss skal være mulig.

4.2.2 Rettferdiggjørende nåde.

Ingen kunne forklare rettferdiggjørende nåde veldig konkret. I en av samtalene kom vi inn på hvorfor vi går i den kirken vi gjør – er det tilfeldig, eller ikke tilfeldig? Da var et av svarene: «Forkynnelsen er jo akkurat lik enten du går i xxxx eller du går i metodisten eller yyyy eller hvor du er – så er det jo akkurat det samme, stort sett – men du har valget å begynne i metodisten...» Et annet svar var: «En vil kanskje si at i metodistkirka forkynner man mer nåde, mens i statskirke så forkynner en mer synd. Men jeg opplevde den grunnleggende forkynnelsen før jeg kom i metodistkirka, det var jo også god forkynnelse i forhold til nåde, rettferdiggjørelse og tro – absolutt.»

Disse svarene sier noe om at den rettferdiggjørende nåde er den nådeforståelsen som mest ligner nådeforståelsen som man finner i Dnk – både deres forståelse av nåde og frelse.

For Luther var rettferdiggjørelse ved tro nåde, og det sentrale i frelsen – og det er Guds suverene handling. Troen er en gave fra Gud som erklærer mennesket rettferdig som et resultat av Kristi død og oppstandelse. I følge felleserklæringen om rettferdiggjørelsen bekjenner lutheranerne at «at Den Hellige Ånd i dåpen forener mennesket med Kristus, rettferdiggjør og virkelig fornyer det. Men de rettferdiggjorte forblir resten av livet avhengig av Guds betingelsesløse rettferdiggjørende nåde.»¹⁴⁷ Videre ser vi i felleserklæringen at man dermed blir «samtidig rettferdig og synder». Mennesket blir helt rettferdiggjort, ved at Gud tilgir ens synder gjennom ord og sakrament og tilkjenner det Kristi rettferdighet, som menneskene tilegner seg i tro. I Kristus blir de gjort rettferdige for Gud, men i lys av loven, må man erkjenne at en er og blir en synder – synden lever fortsatt i menneskene.¹⁴⁸

Som vi så tidligere trodde også Wesley at rettferdiggjørelsen var av tro, og ikke noe vi kan gjøre oss fortjent til. Men fordi Wesley mente frelsen er en prosess, er rettferdiggjørelsen en del av denne prosessen. Samtidig mente han at vi har ansvar for vår frelse i det at vi må svare ja til å ta imot den. Gud tvinger den ikke på noen som ikke vil ha den, men på den andre siden holder han den heller ikke tilbake fra de som søker ham.¹⁴⁹ Felleserklæringen som først ble undertegnet av den lutherske og romersk-katolske kirke, fikk også senere sin tilslutning fra WMC, og fremhever som metodistisk særtrekk: «I metodistisk undervisning, forkynnelse, liturgi og salmeskatt er nådeteologien ikke bare en forsikring om tilgivelse for synd, men også et løfte om at vi er frigjort fra syndens makt.» og «De som er rettferdiggjort og helliggjort ved Guds nåde vil streve med fristelser og synd gjennom hele livet. Men i denne kampen blir de styrket av evangeliets løfte om at Gud i Kristus har brutt syndens makt.»¹⁵⁰

På spørsmål om nåde er mer enn frelse, var det flere som sa det var nesten det samme, mens en person var klar på sin definisjon om at nåden er noe man får, mens frelse må man bestemme seg for, og den bestemmelsen må man ta selv – uttrykt slik: «Nåden er noe du får, og du gir. Mens den dagen du bestemmer deg for å følge Jesus og ta imot frelsen, det bestemmer du deg for selv – det er noe du bestemmer selv, ikke noen andre kan bestemme for deg. Det kan ikke Gud bestemme for deg, du må gjøre det selv.»

¹⁴⁷ Felleserklæringen, s.15

¹⁴⁸ Felleserklæringen, s.16

¹⁴⁹ Meistad, 1992, s.65 og 75-77

¹⁵⁰ Felleserklæringen, s.35

Denne forklaringen på frelse er frelse i betydningen av det øyeblikket man oppdager hva Gud gjennom Jesus har gjort **for** meg, og bestemmer å følge ham – altså rettferdiggjørelsen. Det er ikke en forståelse av frelsen som en prosess, og at vårt «bestemmelsestidspunkt» er starten på denne prosessen – og hvor Gud nå kan begynne å jobbe **i** meg.

«Med nåde mener vi Guds betingelsesløse og kjærlige handling i menneskets liv ved den alltid nærværende Hellige Ånd.»¹⁵¹ Som vi så tidligere er dette kirkeordningens definisjon på *nåde*. Dette var nok en oppfatning mine informanter kunne dele, selv om det ikke ble artikulert med de samme ordene. Informantene kom fra forskjellige steder, men flere var inne på en oppvekst preget av skremselsforkynnelse som skulle føre til omvendelse; og dermed kom opplevelsen av at før var alt synd. Fordi kirken og kulturen i samfunnet ellers oppfattet mange ting som synd, kunne man ikke gjøre «det» og «det». Margit forteller om dette:

Jeg er så gammel at jeg er vokst opp i ei tid som «det» var synd og «det» var synd, og du må ikke gjøre sånn, og du må passe deg for «det». Jeg var faktisk ganske voksen når jeg oppdaget – at jeg var fri. At Jesus hadde kjøpt, gjort så at jeg var fri – og det var en fantastisk opplevelse – å få oppleve det at jeg ikke trengte styre med noen ting. Jeg trengte ikke å tenke på hva som var synd og ikke synd – han hadde tatt det! Og så at han hadde tatt det for lenge siden! Det er noe av det som har vært sterkest for meg, at jeg kjente at jeg slapp.

Hun forteller videre at hun har alltid vært glad i Jesus, mens Gud, derimot, så hun ofte på som ganske steng, fordi man hadde blitt opplært til å skulle oppføre seg på bestemte måter. Bildet som har festet seg av Jesus var alterbildet i kirken hun vokste opp, der Jesus står bak et barn og kjærlig holder det på hodet for å gi omsorg, trygghet og lede på veien videre. Jesus er lik en bestevann man kan komme til om man har «tråkka i salaten» eller dummet seg ut, «og så er han der likevel og sier: Jeg er glad i deg, uansett. Det er bare nåde er et godt ord. Jeg opplevde det nesten som at det er amazing grace. Det er sånn jeg tenker Jesus.»

Det var som man kunne kjenne lettelsen i det Margit forteller – som man nesten kunne kjenne en stor tung ryggsekk bli tatt av – for ikke å bli tatt på igjen. Selv om denne opplevelsen kom

¹⁵¹ BoD, 2016, s.51 og Metodistkirkens hjemmeside <http://www.metodistkirken.no/hoved/om/vaar-tro>

lenge etter at hun var blitt en troende og hadde tatt sitt standpunkt, ser vi at hendelsen gav henne en opplevelse og erfaring av den rettferdiggjørende nåde, selv så mange år etterpå.

Denne opplevelsen som Margit forteller om kan sammenlignes med den John Wesley hadde 24. mai 1738. Dagen startet med at han leste 2. Pet. 1:4: «Slik har vi fått de største og mest dyrebare løfter. Ved dem skulle dere få del i guddommelig natur», og endte opp på et møte i Aldersgate Street der han hørte lest fra Luthers kommentar til Romerbrevet. Da ble han overbevist om at han var frelst ved tro og ikke gjerninger, og han kjente hjertet «så forunderlig varmt».¹⁵²

Også Jacinta forteller om en streng oppvekst med veldig konservativ oppdragelse – noe som i ungdomsårene førte til at hun tok avstand fra troen. Men i studietiden snakket hun med en homofil som var blitt kristen, og som på 60-70-tallet ønsket å finne kjærligheten. Men på den tiden var det vanskelig, og derfor strevde han mye med å akseptere seg selv. Han fortalte henne sitt vitnesbyrd om at en dag, da han var langt nede etter mange år med et hardt liv, hadde han følt Gud kalte ham ved navn og sa at han var elsket for den han var. Dette ble et så sterkt vitnesbyrd som førte til at Jacinta fant tilbake til troen – Gud kalte også henne ved navn, og hun kunne erfare Guds rettferdiggjørende nåde.

4.2.3 Helliggjørende nåde.

Kanskje er det på grunn av den strenge oppveksten at Jacinta uttrykte problemer med hellighet og å forstå helliggjørende nåde. Det var kun hun som kom med direkte kommentarer til dette punktet. For henne er det å være hellig det samme som å være hel, og at det handler om å ta de riktige valgene. Hun fortalte at vi lever i spenningen mellom syndefallet og Guds frelse, og i dette spenningsfeltet er det vanskelig å ta de riktige valgene, selv om vi prøver å velge det minst skadelige – på tross av at våre begrensninger gjør dette vanskelig.

¹⁵² Collins, 2003, s.86-90

Om det å være hel skriver Meistad at pga. Kristi forsoningsgjerning er det som ble splittet i syndefallet, gjort helt. «Det helliggjorte, fullkomne mennesket er først og fremst et menneske som er gjort helt i Kristus [.....] Jesus kom for dem som ikke levde et helt liv»¹⁵³

Som vi så tidligere, er helliggjørelsen en indre forvandling der vi får nye verdier og drivkraft i det vi vokser i tro og kjennskap til Gud. Vårt sinn fornyes og gir seg bl.a. utslag i kjærlighetshandlinger mot andre. Det er ikke vi som skal kjempe i egen kraft for å ta riktige valg. Enheten med Kristi oppstandelse gir oss kraft til å leve.¹⁵⁴ Vi åpner oss for Gud slik at hans kraft leder oss til de valg han vil vi skal gjøre – og på den måten er vi hele mennesker. Vi skal få hvile i vissheten om at vi er hellige fordi vi er Guds barn, og hvile i vissheten om at selv om vi gjør dumme valg sier han «Jeg er glad i deg, uansett», slik Margit opplevde.

Margit brukte ikke ordet hellig, men jeg opplevde at hun tidligere må ha hatt noe av den samme usikkerheten i forhold til hellighet som det Jacinta har. Margit har imidlertid nå funnet en trygghet – en trygghet som gir oss lov til å kalle oss hellige på tross av vår tilkortkommenhet. Hun forteller det slik i en annen sammenheng:

.....vet ikke om jeg skal kalle det samvittigheten, men det er i alle fall et eller annet i oss; i alle fall i meg, som jeg vet at «det» er rett og «det» er galt, og at jeg ikke i meg selv kan klare å leve rett. [.....] Når du da tror at Gud er Herre, Gud er skaper, så vet du med deg selv at dette klarer jeg ikke alene. Og at det da er et menneske som Jesus som har gjort det mulig for meg å komme nær Gud, og oppleve at jeg er fri fra den 'Å kave meg forderva for å bli god nok'.

Margit tegner et bilde av Jesus: «Jesus, han passer på meg, gjør meg trygg, han tar imot meg når jeg sliter, han tar imot meg når jeg er lei, og han oppmuntrer meg. Jesus er min beste venn. [...] Det er bare ... nåde er et godt ord. Jeg opplever det nesten som at det er 'Amazing grace'». Dette bilde har også gitt henne et nytt syn på menneskene rundt seg, som uttrykkes slik: «Så kan det hende, forhåpentligvis, at vi kan bli litt mer oppmerksomme slik som han, på grunn av den 'Amazing grace' så kan du få et annet syn på menneskene rundt deg.»

¹⁵³ Meistad, 1992, s.106-107

¹⁵⁴ Meistad, 1992, s.108

Et annet syn på verden rundt seg vises også i Bjørnars «Nåde er noe du får – og du gir!». Han har tydelig latt seg forvandle av Gud, og har utviklet en stor bevissthet, raushet og omsorg for alt Guds skaperverk, både naturen og folkene han omgir seg med.

Vi går atter en gang tilbake til nådedefinisjonen gjengitt tidligere i kapittelet – der det bl.a. står at nåde er Guds kjærlige handling i menneskene gjennom den Ånden som alltid er til stede. Åsbjørg uttrykker noe av dette når hun forteller om sin opplevelse der det ikke bare er vi som ønsker kontakt med Gud, men at hans ønske om å ha kontakt med oss er enda større.

Noe av det som jeg syns er veldig fantastisk er at Gud har skapt oss, fordi jeg tenker en del på treenigheten, og at Gud, Jesus og DHÅ ønsker å ha kontakt med meg – akkurat meg. Og at Gud på en måte har lyst i det å ha kontakt med meg som menneske, sånn at jeg kan være stille, og kan komme frem for Gud, fordi Gud lengter etter å ha kontakt med meg. Det er ikke bare det at det er vi som har lyst å vende oss til Gud, men at [.....] Gud virkelig har et ønske og sånn enorm kjærlighet til meg som menneske å ha den kontakten på dypet – pga. Jesus og ved hjelp av DHÅ.

Som jeg tidligere har vært inne på, er helliggjørelse ifølge Fotland, bl.a.: «å åpne seg for Guds innflytelse over sitt liv og ta imot kraft til å leve etter Guds vilje.»¹⁵⁵ Noen ganger er imidlertid livet så tøft at man bare klarer å ta deler av dette utsagnet, nemlig «ta imot kraft til å leve.» På spørsmål om hvem Gud er, svarer Anfinn: «En hjelper i nødens stund!». Et utsagn som helt klart var høyst aktuelt for ham, fordi han forteller om at han på tragisk vis mistet et nært familiemedlem. Det virket som om tiden og alt rundt sto stille, og man visste ikke hva man skulle si eller gjøre – det eneste han og kona på den tiden visste av, var å be – be om at de skulle få noen å snakke med. Ikke lenge etter kom daværende prestepar på uventet besøk – som noen reddende engler, ettersom det var akkurat det de hadde behov for og hadde bedt om.

Smerte i en slik situasjon virker uoverkommelig – spesielt i starten. En mann hadde sagt til Anfinn: ««Det blir bedre. Å ja det er tungt nå, men det blir bedre.» Og selv om han absolutt ikke kunne forstå det utsagnet da, så kan han nå selv si: «Altså, du er så langt nede at du forstår ikke at det kan bli bedre. Men det ble bedre, nå kan jeg si det.»

¹⁵⁵ Fotland, 2008, s.73

Anfinn fikk imidlertid oppleve at gjennom det han hadde vært gjennom, har han også fått lov til å være med å hjelpe og velsigne andre i lignende situasjoner – en opplevelse av «at alt tjener til det gode for dem som elsker Gud, dem han har kalt etter sin frie vilje.»¹⁵⁶ På den tiden fantes det ikke sorggrupper der han bodde, men ved å etterlyse det fikk han lov til å være med å starte slike grupper. Dette ble en illustrasjon og et eksempel på en for oss håpløs situasjon, kunne Gud bruke, fordi Anfinn var åpen for det.

Flere av informantene forteller om at troen har vært en styrke og en trøst gjennom tøffe livssituasjoner som sykdom eller tap av nære familiemedlemmer. Noen av disse har opplevd at Gud har ledet dem til andre som har opplevd lignende situasjoner, og hvor de har kunnet finne styrke i vennskapet med hverandre.

4.2.4 Herliggjørende nåde

Det var få eksempler på at informantene hadde noen henvisninger til herliggjørende nåde. Der det var tydeligst var når Anfinn forteller om inskripsjonen på gravsteinen til en slektning som hadde vært misjonær, hvor det står: «Kun av nåde». Han utdypet ikke dette nærmere, men det kan være en inskripsjon som gir uttrykk for at livet som var levd var «kun av nåde», eller at grunnen til at han fikk lov å komme inn i Guds herlighet etter dette livet var «kun av nåde».

Flere snakker om en forkynnelse som tidligere fokuserte mye på synd «og hvis du ikke omvender deg her og nå, så kan du gå ut den døra – på en måte som skremsel». Det er nok heller et uttrykk for at det ikke er bare av nåde som fører frem til den endelige frelsen. Det ble i denne sammenhengen kommentert «men det frelser jo ingen det å bli skremt.»

Vi så tidligere at Åsbjørg er bevisst på den forutgående nådes betydning for metodistkirkens dåpssyn. Samtidig kan det være et uttrykke for herliggjørende nåde når hun sier: «Jeg har fått et barnebarn, og han er ikke døpt – og da er det jo fantastisk å tenke at Gud elsker han like mye, og det er ingenting som sier at han skal gå fortapt fordi om han ikke er døpt.» Hun klarer med dette å finne trygghet i troen på at Guds nåde frelser og stenger ingen ute fra Guds herlighet selv om man ikke er døpt.

¹⁵⁶ Rom 8:28

En av informantene hadde for en tid tilbake vært veldig syk og sa «da ba jeg at han skulle være nådig mot mine jenter, akkurat som han har vært nådig mot oss og alle før meg». Det kan her virke som man er trygg i situasjonen for seg selv hvis det skulle være slik at man ikke overlever, samtidig som man ber for både at det går bra i livet med barna, at de bevarer troen, og at de til slutt får oppleve den samme tryggheten.

4.3 Forholdet til de andre aspektene ved nåden

4.3.1 «Jeg liker godt den komponisten» - nåde for hele skaperverket

Tidligere i avhandlingen refererte jeg Lodahl i det han sa at «Å lese verden på wesleyansk vis, betyr, først av alt, å lese den – å tolke den, til og med føle den – som den verden Gud skaper, i kjærlighet og fortsetter til dette øyeblikk å elske perfekt.»¹⁵⁷ Videre så jeg på hvordan hans uttrykk «creative grace» passer inn i Wesleys tenkemåte i og med at han mente Gud hadde skapt og gav liv til alt; og at Guds nåde derfor også er over alt det han har skapt. Lodahl mente alle skapninger og alt det skapte er elsket for sin egen skyld, og at derfor hver skapning gjenspeiler noe av Skaperen.¹⁵⁸

Gud som skaper av alle ting og at skaperverket gjenspeiler ham var holdninger jeg helt tydelig så hos flere av informantene. Helga uttrykker:

Når du ser på alle blomstene og når du ser alle de forskjellige det er, så er det helt utrolig. Hvor er det de kommet fra? Mange sier at det er bare frø. Men det er ikke bare frø. Det er jo noe som han har skapt. Og det er jo fantastisk når du står og ser på det – det er ikke en som er lik. Det er helt utrolig – det er nesten ikke til å forstå at det går an å få til. Noen er sånn og noen sånn. Det er helt fantastisk, altså. Og det er da du ser hvor mektig han er.

Også Bjørnar, som har gård og liker å jobbe i og med naturen, uttrykker noe lignende, ikke minst på bakgrunn av at han leser Bibelen om at Gud har laget alle ting. Han sier: «Det er

¹⁵⁷ Lodahl, 2003, s.27 (min oversettelse)

¹⁵⁸ Lodahl, 2003, s.195

noen som sier de ikke kan se Gud, men du ser alt han har skapt, så ser du han likevel, på en måte.» Han forteller også en historie der han hadde med seg ei amerikansk dame på stranda...

...og der er det mye fugl som synger. Så sier jeg til den amerikanske damen at hun må høre alle de fuglene. Hun trodde det var måke. «Nei», sier jeg, «det er musikk», og så sier jeg: «Jeg liker godt den komponisten». Da var hun med på, med en gang – det forstod hun at det var en komponist bak.

Disse eksemplene uttrykker en forståelse av at Gud er tilstede i skaperverket, og at alt det skapte er et uttrykk for hans «creative grace» hvor Gud har skapt og gitt liv til alt. Hvis helliggjørende nåde bl.a. forstås som kraft til å leve, så kan man også spørre seg om de her uttrykker en nådeforståelse der naturen for dem blir også et nådemiddel – en kanal der Gud viser sin nåde, og der de kan hente engasjementet og energi til alle hverdagens gjøremål.

4.3.2 Bruk av nådemidlene

Informantene fikk spørsmål om det er spesielle praksiser som er viktige for dem, og i tilfelle hvorfor? De fikk samtidig et ark med bilder som viste eksemplene dåp, nattverd, bibellesning/andakt, bønn, musikk, kirkekaffe, gudstjenestefellesskap og et spørsmålstegn i tilfelle det var «noe annet». Et sted var det stor enighet i gruppen om at bibellesning/-undervisning var viktig, og spesielt i den sammenhengen ble det trukket frem verdien av at man hadde mulighet til å samtale og stille spørsmål – det har man ikke mulighet til under en gudstjeneste.

Videre kom fellesskap opp som viktig. «Gudstjenestefellesskapet – det er det jeg setter høyest. Det er der som jeg føler meg hjemme nå.» Men «fellesskap» omfattet både fellesskap under gudstjenesten og kirkekaffen etterpå. Spesielt i forhold til kirkekaffen var det en verdi både for den enkelte og for menigheten at ingen skulle være alene – det var noe de som menighet hadde snakket en del om.

Elles var det flere som trakk frem verdien av å være med å arrangere og drive diakonale tiltak. Det var selvfølgelig en verdi i seg selv, i det å være med å gi, men ikke minst trakk flere frem arbeidsfellesskapet man har når man f.eks. forbereder en samling. Spesielt var dette verdifullt fordi mange ganger er det litt perifere medlemmer som engasjerer seg, og man så det både som viktig og interessant å ha en god kontakt med dem.

En annen ting som gikk igjen, var forskjellige musikkaktiviteter. Lovise forteller «Jeg har vært med i kor i mange, mange år på forskjellige plasser – helt siden jeg var ganske ung [.....] Det å synge har gitt meg veldig mye i alle fall.» Musikk gir folk mye generelt, og det å være med å spille og synge sammen med andre er med på å bygge et sterkt fellesskap og samhold.

Når man synger på en gudstjeneste eller et møte, kan man mange ganger se at tilhørerne blir berørt, slik et av de andre svarene beskriver: «Jeg har vært med i musikk-koret i mange år tidligere, og da var det spesielt når vi sang om søndagskvelden, så kunne du føle at det skjedde noe når vi sang. For du begynte å fryse nedover ryggen når du kikket ned på folk mens du sang – nå skjer det noe.» Det gir noe til en selv og man føler hvordan Gud virker og bruker sangen – dermed så virker Guds nåde gjennom sangen ikke bare på tilhørerne, men på sangerne og musikerne også. Det er stort å få være med på.

Med utgangspunkt i teologien om nådemidlene, kan man i eksemplene over se en variasjon i bruk av forskjellige nådemidler for den enkelte. For mange av disse aktivitetene gjaldt det at det var velsignelse i å få lov å være med å velsigne andre, og selv om de hadde fokuset rettet mot de andre, opplever man Guds nåde inn i sitt eget liv også.

De vanlige nådemidlene som nattverd og bønn ble ikke nevnt spesielt, men jeg har ingen grunn til å tro at ikke mine informanter brukte også disse jevnlig. I en sammenheng var Åsbjørg inne på det med bønn når hun sa at «Gud på en måte har lyst i det å ha kontakt med meg som menneske, sånn at jeg kan være stille, og kan komme frem for Gud, fordi Gud lengter etter å ha kontakt med meg.» Hun hadde vært på retreat og erfart at bønn ikke bare er at vi produserer ord – men, stille bønn og komme frem for Gud ved bare å VÆRE og lytte, er også bønn. Den stille, kontemplative bønnen var for henne et nådemiddel hvor hun kunne ta imot Guds kjærlighet – Guds nåde, og dermed hente ny kraft.

Jeg brukte ikke ordet nådemiddel i spørsmålet, så selv om alle de vanlige nådemidlene var nevnt som eksempler på arket, er det mulig informantene ikke tenkte på det – eller at de ikke er vant til å bruke det uttrykket. Flere trakk altså her frem velsignelsen ved det å gi/ gjøre noe for andre. Å gjøre bruk av nådemidlene vil være å kjenne på Guds nærhet og tilgivelse for seg selv, for at det så gir kraft til å leve livet og gi videre Guds kjærlighet til andre. Det er altså en stund for å kunne tillate seg selv bare å være et Guds barn, og ikke hele tiden en tjener.

4.3.3 Responsible grace

Vi kan jo stå og fortelle masse fine ting, og hvis vi snur ryggen og kjefter på neste mann, så hjelper jo ikke det. Så det – på en måte så er den nåden som vi har fått – den griper inn i alt. Uten at det griper inn i alt, uten at vi har følt det, men vi opplever det jo at det vi har fått det er nåde, og det gir vi videre – eller prøver vi i alle fall. Vi er gjerne ikke så strukturerte....

Her ser vi hvordan denne informant uttrykker at nåden griper inn i alle ting. Dette korresponderer med den forståelsen av nåde vi finner i helliggjørende nåde, og at den setter oss i stand til å respondere og å gi den videre. Utsagn som dette over viser at denne personen har et bevisst forhold til nettopp den måte å se og å relatere til nåden på – og det var også andre eksempler å finne i samtalene: «Jeg tenker nåde er ikke bare noe vi får fra Gud – det er noe vi også gir – det er begge veier, det er sånn» og «Og så kan det hende, forhåpentligvis, så kan vi bli litt mer oppmerksomme slik som han, på grunn av den der «amazing grace» så kan du få et annet syn på menneskene rundt deg.»

Uttalelsen som jeg tidligere har referert til: «...den dagen du bestemmer deg for å følge Jesus og ta imot frelsen det bestemmer du deg selv – det er noe du bestemmer selv, ikke noen andre kan bestemme for deg. Det kan ikke Gud bestemme for deg, du må gjøre det selv.», sier noe om å gi respons på den nåden Gud har gitt. Den sier nemlig tydelig at man må gi en respons på kallet om å følge Jesus selv. Det den ikke sier noe om, er at denne responsen i seg selv også er *nåde* som vi får og som setter oss i stand til å gi denne responsen.

Det var også flere praktiske eksempler på hvordan mine informanter responderte på og var med på å gi videre til andre det man i metodistisk teologi kaller *nåde*. Flere var med på å gjøre noe for innvandrere, enten det var de som privatpersoner som hjalp enkeltpersoner eller familier, eller at det var et diakonalt tiltak organisert av menigheten.

I en menighet var man veldig opptatt av å samles hver søndag, selv om man ikke hadde gudstjeneste. Det kunne være å ha kirken åpen med mulighet for stillhet eller en kopp kaffe – eller det kunne være felles middag – men alltid for å kunne være der for hverandre – og andre som måtte komme innom. Ved å være tilgjengelig kunne man være med på å gi bl.a. kjærighet og vennskap til noen som trengte det.

Andre ganger var det hverdagssituasjoner der man kunne få være til hjelp for noen fordi man så og brukte disse situasjonene. Det kunne være å låne telefonen til ei fortvilet, ung jente, eller gi skyss til ei gammel dame. Bjørnar forteller om når han skulle kjøre en venn til sykehuset: «Når jeg kommer nær sykehuset der stod det ei gammel dame med tommelen ute. Hun hadde 250 meter bort til døra, men hun greide ikke å gå det. Så jeg kjørte [navn] bort og så kjørte jeg tilbake igjen og åpnet døra: ‘Du skulle ha kommet før’ sa hun til meg.» – og han fortsetter med å legge til: «Alt det du kan oppleve når du gjør slike ting. [...] Alle gjerningene – hvis du ser de og gjør de. Og sånn er det – det skjer hele veien noe.» For Bjørnar var det helt naturlig, fornuftig og logisk å se og bruke situasjonene til å være et medmenneske og på den måte spre Guds kjærlighet. Dette var en kvalitet ved ham som de andre påpekte, og som de andre også dermed hadde blitt mer oppmerksom på for å utvikle hos seg selv.

Å gi respons på nåden på denne måten føyer seg fint inn i den metodistiske tradisjonen når det gjelder denne kirkes misjon og tjeneste. «Misjon, evangelisering og diakoni har alltid blitt sterkt vektlagt i metodismen. Dette har sitt utgangspunkt i at frelsen fra Gud gis for at den skal gis videre. Det å være bundet til Gud, handler også om å være bundet til den verden som Gud har skapt og som Gud elsker.»¹⁵⁹

4.3.4 Kvadrilateralet

Kvadrilateralet med de kildene som omtales der, er viktig i utformingen av metodistisk teologi generelt. I og med at dette er en avhandling som ser på teologien til vanlige metodister, er det riktig også se litt på informantenes forhold til kvadrilateralet – kommer det til uttrykk i det hele tatt? Det er likevel ikke riktig å legge stor vekt på dette, fordi det ikke var noe jeg fokuserte på i intervjuene. I tillegg er f.eks. tradisjonen hele kirkens samlede erfaring med sanger, liturgier o.l., noe som har utviklet seg over lang tid, mens denne undersøkelsen kun er et punkt i historien, uten mulighet for oppfølging over tid. Jeg mener likevel å se eksempler på de fire elementene i kvadrilateralet.

¹⁵⁹ Metodistkirkens hjemmeside <http://www.metodistkirken.no/hoved/om/vaar-tro>, hentet 11.8.2019

Bibelen – «Guds åpenbaring av seg selv».¹⁶⁰ Det var flere som gav uttrykk for viktigheten av, og interesse for, bibelkunnskap og å få større innsikt og forståelse for det vi leser der, bl.a. ved at satte de pris på undervisning i en setting hvor det var mulighet for å stille spørsmål, eller som i utsagnet: «Jeg leser i Bibelen og han har laget alle ting.»

Erfaringen – «Guds nådehandling med menneskene».¹⁶¹ Mine informanter hadde en klar erfaring av at Gud var med og møtte dem med sin nåde. Eksempler er når Åsbjørg i stillheten erfarer at Gud ønsker kontakt med henne, når Margit erfarer friheten fra å prestere for å bli god nok ved at Jesus har tatt alle syndene for lenge siden, når man opplever Gud som hjelper i vanskelige tider, og når man blir ønsket velkommen etter å ha kjent på avvisning andre steder.

Tradisjonen – «kirkens samlede erfaring».¹⁶² En informant signaliserer å ha funne tilbake til sitt åndelige morsmål bl.a. i gjenkjennelse av salmer og liturgi – et uttrykk for en tradisjon og samlet kirkeerfaring. Samtidig var hun takknemlig for hvordan Gud hadde bevart hennes slekt i generasjoner, og ba om den samme beskyttelse for sine barn og generasjonene etter henne.

Fornuften – «Guds veiledning av mennesketanken».¹⁶³ Bjørnar sier et par ganger «Jeg tenker at jeg leser i Bibelen og han har laget alle ting. Så må du tenke litt sånn logikk. [...] Bare med logikken å forstå det at Gud har jo laget hjernen til menneskene....». For ham var det fornuftig, eller logisk, å tenke at Gud har skapt og står bak alle ting.

4.4 Oppsummering av analysedelen

For å belyse spørsmålene «Hvordan forstår vanlige metodister nåde?» og «Hvilken betydning har nådebegrepet for metodisters fortolkning av sine hverdagserfaringer?» har jeg i dette kapitlet analysert intervjuene jeg gjorde, og sett på hvor de sammenfaller med metodistkirkens skrevne teologi om nåde.

¹⁶⁰ Meistad, 1992, s.25

¹⁶¹ Meistad, 1992, s.27

¹⁶² Meistad, 1992, s.29

¹⁶³ Meistad, 1992, s.31

Å analysere har vært interessant, men samtidig var det også utfordrende, bl.a. fordi få av de sentrale punktene/ kategoriene innen metodistisk nådeteologi, og som jeg presenterte i kapittel tre, var omtalt eksplisitt av informantene mine. Dette var noe av det som ble ganske tydelig. Men ved å gå inn å se på, og analysere hva som egentlig ble sagt, fant jeg likevel ut at alle punktene samlet sett faktisk var representert i utsagnene.

Videre så jeg at flere av uttalelsene imidlertid kunne passe inn under flere kategorier. Da har jeg noen steder valgt å sette dem ett sted, mens andre ganger har jeg tatt dem med flere steder.

Utsagnet som har gitt avhandlingen tittel, «Nåde er noe du får – og du gir!», illustrerer at noe av det som tydeligst karakteriserer metodistisk nådeforståelse kom frem i samtalen. Dette utsagnet viser først og fremst det Randy Maddox kaller *responsible grace*. Når man mottar Guds nåde så har vi ansvaret for å åpne oss opp for å ta imot, samtidig som det ikke er noe vi bare holder for oss selv, men deler og gir videre til andre. Grunnlaget for denne innstillingen om å gi videre det man har fått finner vi i «frelsens vei» - at frelsen er en utvikling og skaper i oss en forvandling som bl.a. viser seg i handlinger rettet mot, og ment å velsigne andre.

Analysen viser også flere av de punktene jeg var inne på i kapittel to som karakteriserer *ordinary theology*. Her kan nevnes at informantenes teologi var formet i den konteksten de til enhver tid befant seg i, gjennom uformelle prosesser og at teologiene hadde en ufullstendig dogmatikk, var ustrukturerte og til en viss grad ubevisste. At teologiene hadde en ufullstendig dogmatikk vises bl.a. ved at det kun delvis ble referert til og kunne gjøres rede for uttrykkene «forutgående nåde», «rettferdiggjørende nåde», «helliggjørende nåde» og «herliggjørende nåde». Når disse ikke kunne gjøres rede for vil en konsekvens være at teologien blir ustrukturert og ubevisst fordi man har vanskelig for å identifisere hva som er hva i det levde livet.

Men dette til tross, så var teologiene deres absolutt svært betydnings- og meningsfulle for informantene, noe som kom til uttrykk på flere måter, og jeg trekker frem noen eksempler: Det store engasjementet for å være der for hverandre og gjøre noe for andre, Helga og Bjørnars store undring, forundring og overbevisning om Guds tilstedeværelse i naturen og det skapte, Margits opplevelse av å være satt fri, Anfinns erfaring om at Gud er der som en hjelper når livet er tungt, Åsbjørg poengtering av betydningen av Guds forutgående nåde i forhold til dåpen, og hennes opplevelse av Guds nærvær i stillheten.

5 Når fagteologi og hverdagsteologi møtes.

Problemstilling for denne avhandlingen har vært formulert som tre spørsmål: Hvordan forstår vanlige metodister nåde? Hvilken betydning har nådebegrepet for metodisters fortolkning av sine hverdagserfaringer? Hva kan fagteologien lære av informantenes teologisering om nåde? I forrige kapittel tok jeg opp de to første av disse spørsmålene. I dette kapitlet vil jeg konsentrere meg mest om det siste, nemlig på om det er noe fagteologien kan lære av det som kom frem i de intervjuene jeg gjorde, og det jeg fant i analysen av disse.

Jeg vil først se på hvilket nådebegrep jeg fant hos informantene, og hvordan informantenes teologi forholder seg til akademisk metodistteologi – hva er likt og hva er forskjellig. Jeg ser også litt på mulige årsaker til hvorfor det er slik, og spørsmålet om det er nødvendig at vanlige kirkegjengeres teologiforståelse endres. Til slutt ser jeg på hva som eventuelt kan gjøres for å endre teologiforståelsen til vanlige kirkegjengere, samtidig som jeg også stiller spørsmålet ved om det bare er deres teologiforståelse som må endres – kanskje må fagteologene endre sin teologiforståelse også? Selv om jeg vil relatere også dette kapitlet til teologien om nåde, så vil jeg i dette kapitlet snakke mer generelt om teologi, fordi det vil gjelde også andre temaer innen teologien.

I drøftingen vil jeg bruke Geir Afdals bok *Religion som bevegelse. Læring, kunnskap og mediering*¹⁶⁴. Fordi han i denne boken tar opp i forskjellige aspekter ved læring, velger jeg å bruke Afdals bok for å få et teoretisk grunnlag når det gjelder læringsaspektet jeg tar opp i dette kapitlet. Jeg vil også komme tilbake til Ann Christies *Ordinary Christology*¹⁶⁵ som jeg brukte i kapittel to, fordi hun i den boken tar opp vanlige kirkegjengeres teologi.

¹⁶⁴ Afdal, 2013.

¹⁶⁵ Christie, 2012.

5.1 Hva kan vi finne i informantenes teologi?

5.1.1 Hva i informantenes teologi er likt akademisk metodistteologi?

Vi ser at informantene har en grunnleggende forståelse av at Gud elsker dem og alle mennesker. Det at Gud elsker dem, ligger til grunn for deres forståelse av sin frelse og at de får kalles Guds barn – et resultat av Guds nåde ved Jesu død og oppstandelse. Denne opplevelsen av å være rettferdiggjort og frelst i betydningen som ligner innholdet i rettferdiggjørende nåde, var absolutt noe jeg så i analysen hos mine informanter. Men analysen i forrige kapittel viste også at mye av innholdet i de andre hovedpunktene som beskriver metodistkirkens nådeteologi er å finne i det de sier. Fordi alle informantene hadde vært med i metodistkirken lenge, er dette sannsynligvis et resultat av at nådeteologien har vært formidlet, gjennom forkynnelse og på andre måter, over lang tid, og teologien deres har derfor utviklet seg gjennom hele deres periode i kirken.

Utfra det informantene forteller fra sine hverdagsopplevelser, virker det som om de i større eller mindre grad har nådeforståelsen sin som en integrert del av sine verdier. Derfor virker det som at nådeforståelsen gir dem et godt innhold og gode handlingsmønstre til å møte og mestre hverdagen sin. Eksempler på det ser vi når flere av informantene på grunnlag av både forkynnelse og livets erfaring kan si at Gud er en hjelper i vanskelige tider; og når man har opparbeidet seg nærmest et naturlig fokus på å se situasjoner der man kan få være til velsignelse/ gi videre den nåden man opplever selv å ha fått – dette får form av hjelp til andre.

5.1.2 Hva var forskjellig fra akademisk metodistteologi?

Selv om vi ser at hovedelementene i metodistkirkens teologi om nåde kommer til uttrykk i intervjuene gjort til denne undersøkelsen, var disse i stor grad ubevisste, ustrukturerte og ufullstendige. Det var noe av det som kom frem i forrige kapittel. Derfor var informantene ikke alltid i stand til å identifisere teologien hos seg selv og sitt hverdagsliv. Informantene visste på forhånd at intervjuene skulle handle om nåde, men utover det var min opplevelse at de ikke var veldig opptatt av og bevisst på hvor den akademiske teologien kunne knyttes til deres hverdagsliv. Samtidig var de veldig reflekterte, og alle hadde mye å bidra med i samtalen.

Muligens er det naturlig at teologien til vanlige kirkegjengere ikke er fullstendig og strukturert, ettersom det ikke er teologi mange er opptatt av og tenker mest på i hverdagens jobb og fritidsaktiviteter. Jeg spør meg likevel: Er det faktorer som bidrar til å forsterke dette?

5.2 Hvorfor skiller hverdagsteologien seg fra akademisk metodistteologi om nåden?

Det kan være flere grunner til at vi opplever at vanlige kirkegjengere har vanskelig for å sette ord på sin hverdagsteologi, i dette tilfelle om nåde; men jeg antar det samme vil gjelde for teologi generelt. For det første kan det være en mulig manglende interesse for teologiske spørsmål, noe jeg kan synes å merke i enkelte sammenhenger jeg har vært – uten at jeg kan dokumentere dette i form av undersøkelser. Noen personer vil engasjere seg, gjerne i forhold til enkeltsaker, men det vil på langt nær være tilfelle for alle.

Som allerede nevnt var de fleste av mine informanter ikke spesielt opptatt av å knytte offisiell akademisk teologi til sine hverdagsopplevelser. Det er noe også Christie fant, at for mange i hennes studie hadde ikke den tradisjonelle Jesus-fortellingen så stor betydning som deres spiritualitet og tro på Gud.¹⁶⁶ Kan det være at den akademiske teologien er eller oppleves tilsynelatende urelevant og fjern for kirkegjengernes hverdag?

Videre er det meste av litteraturen om metodistisk teologi på engelsk og kommer fra USA. Det kan gjøre det vanskelig tilgjengelig for mange – noen synes det er vanskelig/ tungt å lese engelsk, spesielt hvis man ikke er vant til å lese mye engelsk. Og hvis man ikke leser engelsk jevnlig kan et fagteologisk språk gjøre det enda tyngre å trenge inn i. Samtidig må man være spesielt interessert/ være «på», og følge med på nye utgivelser for å få tak i disse, som regel ved å bestille på nett.

Etter å ha undersøkt med rektor ved Metodistkirkens Teologiske Seminar, viser det seg at Tore Meistads *Frelsens veg* er den eneste boken på norsk som systematisk tar for seg metodistisk teologi, og den har vært mest brukt av studenter. Samtidig er den etter hvert blitt

¹⁶⁶ Christie, 2012, s.183-184

forholdsvis gammel, har ikke blitt revidert og vil ikke bli trykket igjen – noe som vil være et uttrykk for at «religion forandres» og «kjennetegnes av bevegelse»¹⁶⁷

Et annet moment kan være at flere blander både nådebegrepet og frelsesbegrepet med Dnks forståelse av disse begrepene, gjerne fordi flere har bakgrunn i Dnk, man hører noe mer om disse i media i storsamfunnet, og det er flere lett tilgjengelige ressurser.

5.3 Trenger vanlige kirkegjengere å lære mer teologi?

Geir Afdals bok, *Religion som bevegelse. Læring, kunnskap og mediering*, som tar opp forskjellige aspekter ved læring, minner om at læring i dag må anses både som en livsstil, men også et livskrav. I introduksjonen på baksiden står det bl.a. om læring: «...en måte å fornye seg og manøvrere på i et akselererende kunnskapssamfunn. Dette får betydelige konsekvenser for hvordan man kan forstå religiøs læring.» og videre «Religion forstås som biter og deler, og som ulike sosiale praksiser der disse bitene og delene blir brukt som redskaper.»¹⁶⁸

Det man kan om religion, i dette tilfelle metodistisk kristendomsforståelse, er noe man tar med seg og bruker i ulike sammenhenger, både på jobb og i fritid. Bruken her kan være at religionen er ei linse som man tolker og oppfatter en situasjon gjennom, eller det kan fungere som redskaper til hvordan man håndterer bestemte situasjoner. Utfra dette så vil det å få en stadig utvidet teologiforståelse gi oss alle flere «knagger» eller redskaper – ressurser til bruk i den enkeltes hverdag. Dette kunne jeg se i materialet, for eksempel ved Åsbjørgs kunnskap om den forutgående nåde som gav henne trygghet i forhold til dåpen; og når flere opplever at Gud, nærmest som en hjelpende, trøstende og veiledende hånd – som når Helga ble ønsket velkommen etter å ha kjent på avvisning andre steder.

I møte med andre mennesker får man noen ganger spørsmålet hva som skiller metodistkirken fra andre kirkesamfunn de kjenner til. Da vil litt struktur og oversikt over teologien kunne hjelpe til med å forklare det.

¹⁶⁷ Afdal, 2013, s.13

¹⁶⁸ Afdal, 2013, baksiden

På livet forskjellige arenaer – både i jobb- og fritidssammenheng, lærer man nye ting, og teologien kan være en ressurs til å håndtere hverdagen med sine små og store opplevelser. Utfra disse momentene som er nevnt i dette avsnittet, vil jeg si at det vil være både naturlig en fordel med at kirkegjengerne lærer mer om teologien i sin kirke, og på den måten får en utvidet teologiforståelse, selv om at det kanskje kan stilles spørsmål ved og det vil være helt nødvendig.

5.4 Hva kan gjøres for å gi en bedre teologiforståelse?

Når jeg her velger å bruke **bedre** teologiforståelse, er det ikke i betydningen av at en teologiforståelse er dårlig og en annen god, men i betydningen videre, utvidet eller rikere – en teologiforståelse som gir er rikere teologisk repertoar, og dermed flere ressurser til å tolke og handle i hverdagen sin. Som fagteologer har man opparbeidet seg kunnskap som er blitt satt i system og man får en struktur og sammenheng i teologien som også gjør den lettere å forstå. Et system og litt struktur vil hjelpe også vanlige kirkegjengere til bedre å forstå teologiske begreper man gjerne har hørt mange ganger, uten å vite nøyaktig hvordan man skal definere dem. System og struktur i teologien kan derfor være en hjelp til å gjenkjenne, tolke og forstå sine hverdagsopplevelser.

Et eksempel kan være Jacintas forståelse av det å være hellig. En annen, fyldigere forståelse av helliggjørende nåde kan være med å gi visshet i at vi ikke trenger å bekymre oss for å ta feil valg, men at det er en kilde til kraft og hjelp til å ta de valgene vi trenger å ta. Vi så også Margits være-satt-fri-opplevelse. Ved en større forståelse av sammenhengen mellom rettferdiggjørende og helliggjørende nåde hadde hun kanskje kunnet få opplevelsen av frihet tidligere. Vi så imidlertid at Margit fant denne sammenhengen selv – at når hun opplevde hvordan Jesus så på henne, kunne hun selv få et forandret syn på menneskene rundt seg. Måten hun møtte andre på, og hjelpen hun gav, var et resultat av den nåden hun hadde erfart fra Jesus.

5.4.1 Interesse og motivasjon

Afdal sier at det må «finnes en motivasjon, vilje og nysgjerrighet til læring».¹⁶⁹ Afdal skriver her om læringsutfordringer og –muligheter i en jobb, men disse premisene for å lære vil være de samme i alle sammenhenger, også menighetssammenhenger.

Christie er inne på hvordan folk møter en bibeltekst på forskjellige måter, med forskjellige holdninger. Enten syns man den er irrelevant, man tror man vet hva som står der, eller man kan ha en holdning om å lære noe nytt og la tekste gjøre noe med oss. Mange ønsker ikke å ha den siste holdningen, fordi da må man kanskje forandre seg, noe som kan utfordre f.eks. både deres identitet, verdier og sikkerhet. Å forandre seg kan være utfordrende, og mange opplever at de har det bra og er ikke egentlig interessert i forandring.¹⁷⁰ Kan det faktisk at man ikke er interessert i å lære fordi man tenker at da må man forandre noe i sitt eget liv, gjelder for det å lære akademisk teologi også? Det var ikke et spørsmål som ble behandlet i intervjuene, men det kan kanskje være et moment å ha i tankene.

Hvis man tar i betraktning det som til nå er nevnt under dette punktet, må man starte med å få frem interessen for teologien. Samtidig som vi øker interessen for teologien, må vi motivere og gi trygghet rundt at forandring ikke alltid trenger å være veldig drastisk, og videre at det noen ganger kan være nødvendig, og faktisk kan være bra for en selv – eller menigheten.

Å få frem interesse både for teologi, læring og forandring kan man gjerne gjøre ved å prøve å skape en kultur i menigheten hvor det blir naturlig å snakke om teologiske temaer, og som åpner opp for spørsmål. Hvis dette blir gjort på en ufarlig måte kan det være med på å skape interesse for teologiske temaer og spørsmål. Å få opp interessen, bevisstheten og motivasjonen for å lære mer om teologi, vil jeg synes er noe av det viktigste i denne sammenhengen.

Samtidig som kirkegjenger får en større interesse for akademisk teologi, vil det være viktig at prester og andre med akademisk teologisk utdanning fatter interesse for vanlige kirkegjenngeres teologi og tar den på alvor. Dette punktet kommer jeg tilbake til litt senere.

¹⁶⁹ Afdal, 2013, s. 41

¹⁷⁰ Christie, 2012, s.179-180

5.4.2 Litteratur

I og med at det omtrent ikke er litteratur på norsk som tar for seg metodistteologi, vil det være en ide å lage mindre publikasjoner som omhandler forskjellige deler av teologien. Det kan være å lage en ny og oppdatert bok som omfatter det meste. Men selv om alt selvfølgelig henger sammen, kan det også være smart å dele det opp i mindre publikasjoner, f.eks. hefter, slik at det blir mest mulig lettfattelig og overkommelig for de fleste. Eksempel i denne sammenhengen vil være at man presenterte de forskjellige nådebegrepene i «frelsens vei» på en lett forståelig måte. Når jeg bruker «lettfattelig» og «lett forståelig» mener jeg ikke at man skal unngå teologiske begreper, men at disse må være forklart på en måte som ikke krever teologisk utdanning for å forstå.

I denne sammenhengen vil nasjonale aktører, f.eks. kabinettet, studiesenter og journalister til metodistisk magasin og nettsted ha et viktig ansvar i å holde både menigheter og enkeltmedlemmer orientert om aktuelle ressurser.

5.4.3 Hvordan kan vi få en bedre gjensidig teologiforståelse?

Når jeg her stiller spørsmålet «Hvordan kan vi få en bedre **gjensidig** teologiforståelse?» antyder jeg en læring som ikke bare går en vei. Vi har sett at vi kan snakke om to typer teologi, akademisk teologi – hovedsakelig brukt av personer med akademisk teologisk utdanning, og hverdagsteologi – teologien vanlige kirkegjengere tilegner seg gjennom livets mange forskjellige sammenhenger.

Som vi så i kapittel to, er en av karakteristikkene til *ordinary theology*, hverdagsteologi, at man er litt tilbakeholden med å snakke om teologien sin. Derfor må en samtale om teologi ikke ligge på et høyere akademisk plan enn det folk vil være komfortable med. Det vil selvfølgelig variere, noen er høyt utdannet på andre felt, og kan sikkert ta del i en slik samtale selv om den blir ganske så akademisk, mens andre er mindre vant med akademiske tilnærminger til nytt stoff. Det må skapes en trygghet for at «dumme spørsmål» ikke finnes og at alle har noe å bidra med.

Når jeg her snakker om en samtale, så tenker jeg ikke på én isolert samtale, men at man bygger opp en trygghet over tid gjennom en nærmest kontinuerlig teologisk samtale. Afdal

snakker om at «trosopplæring» er når man legger til rette slik at man lærer ved å delta i menighetens aktiviteter – og han snakker ikke bare om barn, men alle aldre, både ansatte og frivillige.¹⁷¹

Et annet sted snakker Afdal om læring som på den ene siden er eksplisitt – f.eks. det man kan lese seg til i bøker, eller få presentert i forelesninger, såkalt «kodifisert kunnskap»; og på den andre side implisitt læring, ikke kodifisert kunnskap – det man lærer og plukker opp fordi det «sitter i veggene».¹⁷² Ser vi på informantenes kunnskap angående det teologiske emnet om *nåde*, så er det naturlig å tenke at de tilegnet seg sin kunnskap på innholdet i den akademiske teologien både implisitt – fordi andre har handlet i tråd med denne akademiske teologien, og eksplisitt – gjennom prekener, bibelgrupper o.l. Når det gjelder de faglige begrepene er nok de vanskeligere å tilegne seg implisitt.

Når det gjelder kirkegjengeres læring av akademisk teologi, vil det være minst to forskjellige utgangspunkt til tilnærminger man kan velge. For det første kan det være en felles innledning/ presentasjon med påfølgende samtaler – f.eks. om «frelsens vei» og de forskjellige nådebegrepene som vi har sett at den inkluderer, og sammenhengen mellom disse. Om man skal ta opp teologiske temaer i større samlinger, vil man kanskje gjøre det ved å bruke en slik presentasjonsmetode.

Men det kunne vært vel så interessant å starte med en samtale, f.eks. med lignende spørsmål som jeg brukte i mine intervjuer, og på den måten utforske teologien sammen. Da vil slike teologiske samtaler være godt egnet som tema i f.eks. bibelgrupper – og vanlige kirkegjengere vil bli tatt på alvor når man starter der de er – i deres praktiske hverdag. Dette kan så være et utgangspunkt for å komme inn på mer systematisk teologi hvor teologiske begreper kan introduseres og forklares, samtidig som det konkretiseres og aktualiseres i menighetens og den enkeltes hverdag.

Men slike samtaler går begge veier. Det er ikke bare en arena der teologer kan undervise om teologiske temaer, som de forskjellige nådebegrepene, men også et sted der teologer kan lære fra kirkegjengerne. Kanskje må man også våge å spørre om nådebegrepene er viktige, eller i

¹⁷¹ Afdal, 2013, s.46

¹⁷² Afdal, 2013, s.41

alle fall om disse nådebedrepene er det viktigste? Eller må teologien også forandre seg i møte med, og mot hverdagsteologien? Dette er noe av det Afdals bok *Religion i bevegelse* handler om. I starten av første kapittel skriver han: «Hvordan læres religion? Og hva gjør læringsprosesser med religion? [...] religion både beveger og er i bevegelse. Religion som bevegelse betyr at religion forandrer og forandres. Forandring er ikke noe som kommer i tillegg til religion, religion er kjennetegnet av bevegelse.»¹⁷³ Slik vil også hverdagsteologien bli tatt på alvor og teologer og vanlige kirkegjengere kan få større gjensidig forståelse for hverandre, og lære av hverandre. Christie sier: «Ordinary Christology reminds us that all Christology, be it canonical, ecclesial, liturgical, academic or ordinary, is both selective and perspectival, and therefore limited.»¹⁷⁴ Dette vil ikke bare gjelde for kristologien, men for teologi generelt, og derfor også nådeteologien i metodistkirken.

En slik to-veis dialog vil ligne på en læring som Afdal litt senere i boka beskriver er typisk for det han kaller spirituelle¹⁷⁵ virksomheter, hvor det er en læringskultur der praktikerne, lederne, hele tiden er i en dialog med deltakerne. Dette er i motsetning til en mer undervisningskultur, som man ofte finner i menigheter, der lederen forteller/ foreleser/ instruerer om noe deltakerne skal lære.¹⁷⁶

Afdals sammenheng er at han forteller om lærings-/ undervisningskulturer i forbindelse med en studie i Kendal blant tradisjonelle kristne menigheter der kulturen og tradisjonen er at det er «noe(n) utenfor meg skal bestemme hvem jeg skal være, og hva som er et godt liv for meg.» Mens i de spirituelle virksomhetene, som ikke nødvendigvis er kristne, ser vi at «Subjektet har overtatt autoriteten over eget liv.» Han mener det har skjedd en endring i kulturen fra «tradisjon til subjekt»¹⁷⁷, og sier denne subjektive vendingen i kulturen har ført til tilbakegang i tradisjonelle kristne forsamlinger.¹⁷⁸

¹⁷³ Afdal, 2013, s.13

¹⁷⁴ Christie, 2012, s.191

¹⁷⁵ Spiritualitet her: Subjektiv livsspiritualitet som har en indre, subjektiv normativitet og autoritet. Afdal, 2013, s.24

¹⁷⁶ Afdal, 2013, s.30-31

¹⁷⁷ Afdal, 2013, s.28 – hele avsnittet inkludert alle sitatene.

¹⁷⁸ Afdal, 2013, s.27-28

En slik subjektiv vending i kulturen vil også ha påvirkning på medlemmene i en menighet. Mange bruker f.eks. yoga, akupunktur, aromaterapi og alternativ medisin.¹⁷⁹ Videre er mange vant til større selvstendighet, frihet og dialog i læringssammenhenger på jobb og andre sammenhenger. Dette vil tale for at vi i kirken i større grad bør ta kirkegjengernes historier på alvor og gå i dialog med dem.

Den eneste uttalelsen som kan synes å stille et kritisk spørsmål ved den akademiske teologien var denne fra Jacinta:

Helliggjørende nåde er litt vanskelig for meg å forstå. Fordi å være hellig, betyr å være hel. Og jeg tror [.....] uansett er vi født mennesker og vi lever i en kontinuerlig spenning mellom syndefallet og Gud og hans frelse. Vi er født der, vi får overleve, vi må spise dyr, vi må spise planter. Det er en ødeleggelse i dette, sant, som det er alltid et valg [.....] jeg må alltid velge, og jeg vet at i mine valg er det alltid en begrensning, uansett hvor godt jeg prøver å gjøre det – derfor har jeg problemer med helliggjørelse, fordi jeg kan ikke være hel, men jeg kan prøve å ta ansvar og søke Gud.

Hvorfor møter vi ikke flere kritiske spørsmål til vår akademiske teologi? Det er sikkert flere svar på dette spørsmålet, f.eks. som vi var inne på tidligere – liten interesse for teologi. Videre har mange opplevd at når man ikke kan så mye om et emne, vet man heller ikke hva man skal spørre om. Så kanskje vil mer kunnskap om akademisk teologi gjøre at flere vanlige kirkegjengere vil stille kritiske spørsmål til den akademiske teologien, samtidig som en god to-veis dialog vil gjøre det trygt for at slike kritiske spørsmål er velkomne. En fare når kritiske spørsmål kommer, vil imidlertid kunne være at personer med teologisk utdanning nærmest går i forsvar for den akademiske teologien. Men om man unngår en forsvarssituasjon vil kritiske spørsmål på den andre siden være med på å skape en arena der akademisk teologi og hverdagsteologi møtes.

I en metodistmenighet er ofte presten alene om å ha en formell teologisk utdanning. De vil derfor ha et stort ansvar i denne jobben med å få den akademiske teologien mer synlig, tilgjengelig og forståelig blant de såkalte vanlige kirkegjengerne. Dette gjelder selvfølgelig ikke bare teologien om *nåde*, men teologi generelt. Noen steder er det imidlertid ikke bare

¹⁷⁹ Afdal, 2013, s.25

presten som har teologisk utdanning, men det kan være diakoner, pensjonerte prester eller andre der. Disse vil også ha et ansvar i samarbeid med presten for å formidle innhold til teologiske begreper på en forståelig måte.

Hvis hverdagsteologien skal bli tatt mer på alvor, og kanskje være med å påvirke den tradisjonelle akademiske teologien, er det viktig, og en forutsetning, at de vanlige kirkegjengerne er åpne og våger å dele sine historier, tanker og refleksjoner. Forholdene må selvfølgelig ligge til rette med trygghet og interesse, men uten at man våger seg utpå vil det være vanskelig for prestene å få tilgang til denne hverdagsteologien.

5.5 Sammenheng

Jeg har i dette kapitlet sett på hva fagteologien kan lære av det jeg kom frem til i analysen av intervjuene jeg gjorde. Da har jeg sett at innholdet i fagteologien om nåde i stor del også var å finne hos vanlige kirkegjengeres teologi, men at begrepene som fagteologer vil bruke, ikke var så lette for informantene å definere og forklare innholdet i. Jeg har sett på flere faktorer som kan være mulige årsaker til at begrepene ikke var i bruk – manglende interesse, manglende tilgang på litteratur og man blander begrepene med Dnks begreper.

Jeg har konkludert med at det kan være en fordel å øke kunnskapen om de teologiske begrepene, samtidig som vi må våge å spørre om hvor viktige disse nådebegrepene er, og våge å åpne opp for kritiske spørsmål – kanskje må fagteologien forandre seg og bevege seg mot hverdagsteologien.

Uansett vil den viktigste faktoren for å få fagteologien og hverdagsteologien til å bevege seg mot hverandre på, være å få opp en større interesse for teologi generelt. Til slutt så jeg litt på hvordan det kan gjøres, at man med fordel kan ta utgangspunkt i vanlige kirkegjengeres hverdagsliv og hvordan troen deres kommer til uttrykk – bevisst eller ubevisst.

6 Konklusjon

Jeg har i denne avhandlingen sett på metodistkirkens teologi om nåde med utgangspunkt hverdagslivet til sju informanter i to fokusgruppeintervjuer. Problemstilling var: Hvordan forstår vanlige metodister nåde? Hvilken betydning har nådebegrepet for metodisters fortolkning av sine hverdags erfaringer? Hva kan fagteologien lære av informantenes teologisering om nåde?

Jeg så på hvordan svarene til mine informanter – deres opplevelse av nåde, og hvilken betydning nåden har for dem i hverdagen, sammenfalt med hovedmomentene i metodistkirkens nådeteologi. Disse momentene beskriver «frelsens vei» gjennom «den forutgående-», «rettferdiggjørende-», «helliggjørende-» og «herliggjørende nåde». Jeg så også på deres forhold til nådemidlene, nåde for skaperverket, *responsible grace* og kvadrilateralet.

Analysen viste at mye av innholdet i metodistkirkens nådeteologi også var å finne i informantenes teologi gjennom det livet de lever, men at de fagteologiske begrepene var sjelden i bruk, og disse hadde også informantene vanskelige med å definere.

Avhandlingens tittel, «Nåde er noe du får – og du gir!», kom som en definisjon på nåde fra en av informantene, og viser noe av det som tydeligst karakteriserer metodistisk nådeforståelse, *responsible grace*. Man mottar Guds nåde, har ansvaret for å åpne oss opp for å ta imot – og å gi det videre til andre. Denne innstillingens begrunnelse finner vi i «frelsens vei» – frelsen som en utvikling, og skaper i oss en forvandling som vises i handlinger ment å velsigne andre.

Til slutt så jeg på hva fagteologien kan lære av det som har kommet frem i undersøkelsen. Dette inkluderte noen forslag til hva man kan gjøre for å hjelpe vanlige kirkegjengere til at fagbegrepene også får mer innhold og mening for dem, samtidig som teologene opparbeider seg mer kunnskap og nærhet til folks hverdagsteologi.

Min opplevelse av intervjusamtalene til denne avhandlingen, var at de var nyttige fordi de gav meg litt innsikt i hvordan vanlige kirkegjengere tenker og bruker sin teologi i hverdagen. Det vil jeg ta med meg videre i mitt arbeid som prest. Jeg fikk inntrykk av at informantene også opplevde det interessant og nyttig, og de var åpne for å dele med og lytte til hverandre,

samtidig som de kunne være åpne for å få plassert sine opplevelser inn i en mer teologisystematisk sammenheng.

7 Litteratur- og kildeliste

Abrahamsen, Guro. (22.11.2018). Har søndagsskolen gått ut på dato?. *Vårt Land* hentet fra

<http://www.verdidebatt.no/innlegg/11748135-har-sondagsskolen-gatt-ut-pa-dato>

1.9.2019

Afdal, Geir. (2011). Teologi som teoretisk og praktisk aktivitet, s.87-109, i *Tidsskrift for Teologi og Kirke*. 02/2011

Afdal, Geir. (2013). *Religion som bevegelse. Læring kunnskap og mediering*. Oslo: Universitetsforlaget

Alvesson, Mats and Skjöldberg, Kaj. (2009). *Reflexive Methodology: New Vistas for Qualitative Research*. Second edition. London: Sage Publications Ltd.

Ammerman, Nancy Tatom. (2014). *Sacred Stories, Spiritual Tribes: Finding Religion in Everyday Life*. Oxford: Oxford University Press.

Astley, Jeff. (2002). *Ordinary Theology: Looking, Listening and Learning in Theology*. Hants: Ashgate Publishing Limited.

Bibelen. (2011). Hentet fra: <https://www.bibel.no/Nettbibelen>

Bostadutvalget. (18.september 2006). *Formålsparagrafen gjennom tidene*. Notat. Regjeringen.no

Braaten, Per, (2013). *John Wesleys standardprekener, forkortet og fritt oversatt Per Braaten*. lasertrykk.no

Brierley, P. (2005). Ordinary theology: looking, listening and learning in theology. I *Implicit Religion*, 8(2), 2005, 195-197.

Bruheim, Jan-Magnus. (1981). *Den opne handa: Dikt*. Noregs boklag.

- Carling, J., Erdal, M. B. & Ezzati, R. (2014). Beyond the insider-outsider divide in migration research. *Migration Studies*, Volume 2, Issue 1, March 2014, s. 36–54.
<https://doi.org/10.1093/migration/mnt022>
- Christie, Ann, (2012) *Ordinary Christology: Who Do You Say I Am? Answers From The Pew*. Farnham: Routledge, eBook, Accession Number: 456965
- Cobb Jr., John B. (1995). *Grace and Responsibility. A Wesleyan Theology for Today*. Nashville: Abingdon Press.
- Collins, Kenneth J. (2003). *John Wesley. A Theological Journal*. Abingdon Press
- Den norske kirkes nettsider. <https://kirken.no/nb-NO/kristen-tro/kristen-tro/en-evangelisk-luthersk-kirke/>. 2.7.2019
- Downey, Michael. (1997). *Understanding Christian spirituality*. New York: Paulist Press.
- Felleserklæring om rettferdiggjørelseslæren*. Inngått mellom Det lutherske verdensforbund og Den romersk-katolske kirke 31. oktober 1999, Tilslutning fra Metodistkirkenes Verdensråd 23. juli 2006. Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke.
- Fotland, Roar. G., (2008) Helligjørelsen, et metodistisk perspektiv. I *Over alt: Tidsskrift for kristen spiritualitet og åndelig veiledning*, 20, s. 72-83.
- Graff-Kallevåg, Kristin & Kaufman, Tone Stangeland (red.). (2018). *Byggekløss-spiritualitet? En studie av spiritualitet i Den norske kirkes trosopplæring*. Oslo: IKO-forlag.
- Johannessen, Asbjørn, Tufte, Per Arne og Christoffersen, Line. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*, 5. utgave. Abstrakt forlag.
- Johnsen, Tom G. (2006). *Forutgående nåde – en motivasjonsfaktor til frimodig evangelisering?*. (Masteravhandling – studieretning metodistisk teologi). MF Vitenskapelig Høyskole. Oslo.
- Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. 3.utgave. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag,

- Kværne, Per. (2019, 4. juli). Teologi. I *Store norske leksikon*. Hentet 13. oktober 2019 fra <https://snl.no/teologi>
- Lodahl, Michael E. (2003). *God of Nature and of Grace: Reading the World in a Wesleyan Way*. Nashville, Tennessee: Kingswood.
- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova), hentet 1.9.2019 fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61/KAPITTEL_1#%C2%A71-1
- Maddox, Randy L. (1994). *Responsible Grace: John Wesley's Practical Theology*. Nashville, Tennessee: Abingdon Press.
- Meistad, Tore. (1992). *Frelsens veg - Teologi og etikk i wesleyansk tradisjon*. ALH-Undervisning, Alta Lærerhøgskole, 1992:5
- Metodistkirkens hjemmeside <http://www.metodistkirken.no/>
- Olsen, Harald. (2013). Spiritualitet - religionens dynamiske kjerne. I K.-W. Sæther (Red.) i *Kristen spiritualitet: Perspektiver, tradisjoner og uttrykksformer*. Trondheim: Akademika forlag.
- Opsal, Jan, (2011) Folkelig religiøsitet og folkereligiøsitet. i *Norsk Tidsskrift For Misjonsvitenskap* 3-4/2011. s. 232-247.
http://egede.no/sites/default/files/dokumenter/pdf/NTM_2011_3-4_Opsal.pdf
- Pratt, Richard, (2009) Ordinary Theology i *Theology*, Vol 112, Issue 866, pp. 111 – 120, First Published March 1 2009.
- Repstad, Pål,(1998) *Mellom nærhet og distanse*, 3. utgave, Universitetsforlaget AS.
- The Book of Discipline of The United Methodist Church*. (2016). Nashville, Tennessee: The United Methodist Publishing House
- United Methodist Church nettside. <http://www.umc.org/what-we-believe/baptism>, 11.8.2019
- Wesley, John. *Original Sin*. Sermon 44. Hentet fra http://www.godonthenet/wesley/jws_044.html 27.7.2019

Wesley, John. *The General Deliverance*. Sermon 60. Hentet fra
http://www.godonthenet/wesley/jws_060.html 29.7.2019

Wesley, John. *The Means of Grace*. Sermon 16. Hentet fra
http://www.godonthenet/wesley/jws_016.html 27.7.2019

Wesley, John. *The Scripture Way of Salvation*. Sermon 43. Hentet fra
http://www.godonthenet/wesley/jws_043.html 27.7.2019

World Methodist Councils nettside. <http://worldmethodistcouncil.org/about/> 1.8.2019

Forsidebildet er laget på bestilling av ei dame i min egen menighet – på grunn av at avhandlingen sensureres anonymt oppgis ikke navnet her.

8 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1, Informasjonsskriv til informanter

**Vil du delta i forskningsprosjektet
«Hvordan kan en hverdagsteologi om nåde se ut?
En undersøkelse av metodisters forståelse av nådens plass i hverdagen.»**

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se på hvilket forhold vanlige metodister har til nåde i metodistisk teologi. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

- Dette er en masteroppgave innen Metodistisk teologi ved MF vitenskapelig høyskole.
- Nåde er et sentralt og viktig begrep i metodistisk teologi. Jeg vil se på hvor viktig det er for «vanlige metodister», uten teologisk utdanning, og deres hverdag.
- Mine problemstillinger er: Hvordan forstår vanlige metodister nåde, og hvilken betydning har nådebegrepet for dem i hverdagen? Hva kan fagteologien lære av deres tanker?

Opplysningene er ikke planlagt brukt til noe annet enn denne masteroppgaven. Hvis det blir noe interesse fra andre, kan det være aktuelt å presentere funnene i foredragsform, f.eks. i noen metodistkirker.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn (MF) er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ønsker å ha informanter, vanlige metodister, fra begge kjønn, fra forskjellige metodistmenigheter. Det er derfor du får spørsmålet om du vil være med å bidra.

Jeg har vært i kontakt med din pastor, som formidlet din kontaktinformasjon, etter å ha spurt deg.

Hva innebærer det for deg å delta?

I dette prosjektet velger jeg å bruke gruppeintervju. Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et gruppeintervju. Jeg vil ta lydopptak ved intervjuet for å sikre at jeg får de riktige opplysningene med til behandlingen av problemstillingen etterpå.

Spørsmålene vil handle om hvorfor du er metodist, hva som er viktig for deg som metodist i ditt liv i og utenfor kirken, bl.a. hvor viktig nåde er for deg.

Informasjon fra alle som deltar vil være anonymisert. Det vil si at navnet ditt, hvor du kommer fra eller hvilken menighet du tilhører ikke vil bli brukt i undersøkelsen.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta, eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er jeg som student og som skal skrive denne oppgaven, og min veileder Kristin Graff-Kallevåg, som vil ha tilgang til opplysningene du gir.
- Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg lagre på egen navneliste, adskilt fra de andre svarene. Under arbeid med prosjektet vil svarene lagres innelåst, og etterpå vil de makuleres/ slettes.
- Det kan bli aktuelt å konferere med rektor ved Metodistkirkens teologiske seminar, Hilde Marie Movafagh, også ansatt ved MF. Epost: ____@mf.no, tlf: ----. Dette blir ev gjort anonymt, altså uten navn.

Det er ikke planlagt noen annen publikasjon enn masteroppgaven som leveres til vurdering ved MF. Referanse til deg vil bli anonymisert og omtales som f.eks. «dame/ mann i __-årene».

Etter at resultatet av masteroppgaven foreligger, blir den sannsynligvis offentliggjort på Metodistkirkens nettside <http://www.metodistkirken.no/hoved/ressurser/masteroppgaver>.

På forespørsel vil det være aktuelt å bruke masteroppgavens funn i foredragspresentasjoner. Ev. referanser til personer vil bli gjort på samme måte som i selve oppgaven, altså anonymisert.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15. november 2019.

Ved prosjektslutt vil opplysninger bli makulert og slettet, inkludert eventuelle lydopptak.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet el Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra MF, har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- MF, ved Kristin Graff-Kallevåg (veileder). E-post: _____@mf.no, tlf. _____, og ev.
- _____ (student), e-post: _____@gmail.com, tlf. _____.
- Vårt personvernombud: Berit Widerøe Hillestad, e-post _____@mf.no, tlf. _____
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Kristin Graff-Kallevåg
Prosjektansvarlig
(Forsker/veileder)

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Hvordan kan en hverdagsteologi om nåde se ut? En undersøkelse av metodisters forståelse av nådens plass i hverdagen» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i gruppeintervju med lydopptak

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. midten av november 2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.2 Vedlegg 3, Intervjuguide

«Hvordan kan en hverdagsteologi om nåde se ut?»

En undersøkelse av metodisters forståelse av nådens plass i hverdagen.»

1. Kan du fortelle litt om din tilknytting til metodistkirken?
2. Hvordan opplever du det å være en del av metodistkirken? Denne lokale kirken og/eller metodistkirken generelt?
3. Er det noen spesielle praksiser som er viktig for deg? Hvorfor?
F.eks.: Dåp - Nattverd - Bibellesning/ andakt - Bønn
Musikk - Kirkekaffe - Gudstjenestefellesskap - Annet?
4. Er det en spesiell opplevelse, i eller utenfor kirken, som har fått stor betydning for hvordan du ser på kristendommen og ting som har med tro å gjøre? Vil du fortelle om det?
5. Hvem er Gud? Hvordan tror du Gud er?
6. Hva kan du si om Jesus? Hvem var/er han? Hvilken betydning har han for deg?
7. Hva vil du si frelse er?
8. Har det at du er metodist betydning for deg på jobb/ skole og fritid? Hvordan?

Nåde

9. Kan du fortelle meg om en gang du opplevde nåde? Hva er det som gjør at du definerer det som nåde?
10. Kan man oppleve nåde i hverdagen? Hvordan? Har du noen eksempler på situasjoner der du har opplevd nåde i hverdagen?
11. Har nåden innvirkning på hvordan du ser på de andre emnene vi har snakket om? Hvordan?
Være metodist Gud Jesus Frelse Hverdagslivet
12. Er nåde noe mer enn frelse? I tilfelle hva?
13. Utfra det vi har snakket om, hva vil du si at nåde er?
14. Har du hørt forkynnelse eller undervisning om nåde? Hva husker du i tilfelle fra det?
15. Har du hørt om noen av begrepene forutgående nåde, rettferdiggjørende nåde, helliggjørende nåde eller herliggjørende nåde? Hva forstår du i tilfelle med disse begrepene?
16. Er det noe mer du vil legge til?

8.3 Vedlegg 3, Godkjenning fra NSD

NSD Personvern

Det innsendte meldeskjemaet med referansekode _____ er nå vurdert av NSD.

Følgende vurdering er gitt:

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 29.04.2019 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om religion og filosofisk overbevisning og alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 15.11.2019.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a), jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Kajsa Amundsen

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17